

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

Dekan: prof. Ing. Peter Bielik, PhD.

Sektorová štruktúra národného hospodárstva

Bakalárska práca

Katedra ekonomiky

Vedúci katedry: prof. Ing. František Kuzma, PhD.

Vedúci práce: prof. Ing. František Kuzma, PhD.

Zuzana Kurucová

Nitra 2008

Summary

The main of these theses is to conduct a comprehensive analysis of main characteristics of National economy of Slovak republic. During research period, to reveal its main determining trends as based on detailed analysis HDP and to find and describe its longer term perspectives. Submitted text is divided into 4 chapters. Introduction to the first chapter is devoted to the definition of National economy and to its crucial macroeconomic relations and context.

Second chapter analyses goal of my work. It includes the methods, which I use in the work.

Third chapter consists description of National economy in past and nowadays. There I wrote about sectors of National economy and from the part assessing long term perspectives of its development.

Economic and social situation is a major problem developing countries. The differences between developed markets economics and developing countries are evident. Developing countries are characterized as one of the key principal of major group of countries of the world, with a biggest economic differentiation.

Developing countries in world can not develop alone, need the help developed countries. Simultaneously, it is necessary to keep in mind, the macro-economic point of view, also the impact of the reforms on the individual social groups. Among the basic prerequisites of the solution, there belongs installing of the political stability and democratic conditions, removal of the barriers preventing the private business development and access to the world markets.

Kľúčové slová: analýza Národného hospodárstva, rozvoj, HDP, rozvoj krajín, Ekonomika krajiny, trendy vývoja, politický stav, politická stabilita.

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním bakalárskej práce.

Nitra

.....
podpis autora BP

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pánovi prof. Ing. Františkovi Kuzmovi, Phd. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Nitra

.....
podpis autora BP

Použité označenie

AZCR – Aktívny zahraničný cestovný ruch

b.c. – Bežné ceny

ČSR – Česko-Slovenská republika

EU – Európska únia

HDP – Hrubý domáci produkt

HPP – Hrubá poľnohospodárska produkcia

MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

MP SR – Ministerstvo poľnohospodárstva Slovenskej republiky

ND – Národný dôchodok

NH – Národné hospodárstvo

PZCR – Pasívny zahraničný cestovný ruch

s.c. – Stále ceny

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

Obsah

Úvod	8
1 Pojem a členenie Národného hospodárstva	10
1.2 Prehľad riešenej problematiky doma i v zahraničí	11
1.3 Potreby Národného hospodárstva	13
1.4 Zdroje Národného hospodárstva	14
1.5 Štruktúra ekonomiky	15
1.5.1 Vymedzenie pojmu	15
1.5.2 Sektorová štruktúra ekonomiky	15
1.5.3 Odvetvová štruktúra ekonomiky	16
1.6 Výkonnosť Národného hospodárstva a jeho meranie	16
1.6.1 Meranie hrubého domáceho produktu a národného dôchodku	16
1.6.2 Metódy zisťovania hrubého domáceho produktu	17
2 Cieľ, metodika práce a materiál	19
3 Vlastná práca	21
3.1 Vývoj Národného hospodárstva do 90-tych rokov	21
3.2 Vývoj Národného hospodárstva po 90-tych rokoch	25
4 Postavenie vybraných odvetví v Národnom hospodárstve	29
4.1 Postavenie poľnohospodárstva v Národnom hospodárstve	29
4.1.1 Ponuka a dopyt hlavných agropotravinárskych komodít	32
4.1.2 Možný dovoz a exportné prebytky hlavných agropotr. komodít	33
4.1.3 Zamestnanosť v poľnohospodárstve	33
4.2 Postavenie drevospracujúceho priemyslu v Národnom hospodárstve	34
4.2.1 Súčasná situácia v drevospracujúcom priemysle SR	36
4.2.2 Problém v drevospracujúcom priemysle so starou technológiou	36
4.2.3 Výhľad ťažby dreva do r. 2010	37
4.3 Postavenie cestovného ruchu v Národnom hospodárstve	38
4.3.1 Vývoj cestovného ruchu na Slovensku	38
4.3.2 Priemerné výdavky obyvateľa SR na dovolenkový pobyt	40
4.3.3 Zahraničná finančná podpora cestovného ruchu	42

5 Návrh na využitie výsledkov	43
6 Záver	44
7 Použitá literatúra	45
8 Prílohy	47

Úvod

Naša krajina je svedkom veľkých zmien, ktoré sa dejú v ekonomickej, politickej, vedeckej i duchovnej sfére ľudskej činnosti. Pravdepodobne u nás ešte v novodobej histórii neprebíhal vývoj spoločnosti s takou dynamikou, ako po systémových zmenách od roku 1989.

Podstatou tohto dynamického procesu je transformácia spoločnosti na trhové hospodárstvo. Ekonomická transformácia pokračuje napriek mnohým prekážkam a pozostatkom minulých rokov, ako napr. rozdelenie bývalého spoločného štátu, pokles priemyselnej výroby, vysoká nezamestnanosť, nedostatok kapitálu, vývoz surovín a polotovarov, nízka finančná disciplína podnikov a pod.

V poslednom období nastáva určitá stabilizácia spoločnosti, ukazujú sa dokonca už niektoré zlepšenia, ako je vzrast výroby, pokles inflácie, celková stabilizácia slovenskej meny a i. Možno reálne predpokladať, že tieto tendencie nie sú dočasné, ale v budúcich rokoch sa zvýraznia.

Agrárny sektor napriek svojmu relatívne nízkemu podielu na hrubom produkte má pomerne veľký význam nielen z hľadiska jeho výrobných funkcií, spojených so zabezpečovaním potravín pre výživu našich obyvateľov, ale plní aj nezastupiteľnú mimo produkčnú funkciu v krajine a jeho ďalší rozvoj bude v značnej miere závislý od docenenia týchto aktivít. Ekonomické výsledky agrárneho rezortu sú v značnej miere ovplyvnené jeho odlišným charakterom od ostatných rezortov národného hospodárstva, ktorý je daný postavením poľnohospodárstva v národnom hospodárstve s charakteristickými rysmi výroby, ako je jej biologická povaha, silné pôsobenie prírodných podmienok na výrobu surovín rastlinného a živočíšneho pôvodu, existencia zvláštností reprodukčného procesu v poľnohospodárstve, neelastický dopyt po potravinách, obmedzená mobilita pracovných síl, dlhodobá návratnosť vloženého kapitálu a pod.

Drevo predstavuje pre slovenské hospodárstvo významný, obnoviteľný zdroj suroviny, ktorú v súčasnosti využívame a zhodnocujeme na podstatne nižšej úrovni, ako do roku 1991. V dôsledku zmien spojených s prechodom na trhové hospodárstvo, privatizáciou drevárskych podnikov, liberalizáciou zahraničného obchodu, útlmom odvetví využívajúcich drevárske výrobky, živelným rozvojom drevárskych prevádzok a zadĺženia mnohých spracovateľov voči producentom surového dreva dochádzalo v poslednom období k nevyužívaniu kapacít v drevospracujúcom priemysle a zvyšovaniu exportu surového dreva. Hospodárstvo Slovenskej republiky disponuje obmedzeným množstvom vlastných nerastných surovinových zdrojov a viaceré odvetvia sú plne závislé na ich

dovoze. Popri nerastných surovinách, ktorých potenciál sa ťažbou trvalo znižuje, oplýva Slovenská republika bohatstvom lesov produkujúcich trvalo obnoviteľnú surovinu - drevo, ktorého zásoby dôsledným dodržiavaním zásad obhospodarovania lesov dlhodobo narastajú.

Cestovný ruch sa stal dôležitým spoločenským, kultúrnym i ekonomickým fenoménom druhej polovice 20. storočia najmä ako významná súčasť tzv. priemyslu voľného času. Toto postavenie si udržuje aj na začiatku tohto tisícročia. Význam cestovného ruchu je daný aj tým, že druhotne pozitívne ovplyvňuje radu ďalších odvetví a sektorov, ako sú doprava, obchod, stavebníctvo, poľnohospodárstvo, bankovníctvo a pod. V neposlednom rade hrá cestovný ruch dôležitú úlohu v regionálnom rozvoji.

1 Pojem a členenie národného hospodárstva

Pod pojmom národné hospodárstvo rozumieme zvyčajne súhrn hospodárskych /ekonomických/ činností určitého spoločenstva ľudí na určitom priestore. Ako spoločenstvo ľudí tu vystupujú jednotlivé národy, prípadne viac národov alebo národností. Priestorové vymedzenie je dané štátnymi hranicami. Pojem národné hospodárstvo sa preto vymedzuje v rámci určitého daného štátneho celku. Ekonomické činnosti predstavujú historicky vzniknutú sústavu spoločenskej výroby, rozdeľovania, výmeny a spotreby materiálnych statkov. V národnom hospodárstve má platiť princíp produktivity, ktorý vyžaduje, aby sa v rámci národného štátneho útvaru vyrobilo či najviac materiálnych i nemateriálnych statkov a služieb, a tým sa mohli čo najlepšie uspokojiť potreby všetkých občanov štátu. Hlavná úloha NH je uspokojovať rastúce potreby celej spoločnosti statkami a službami, ochranou a tvorbou priaznivého životného prostredia. Pritom národné hospodárstvo naráža na určitú prekážku:

- neohraničené potreby ľudí,
- NH pri plnení úlohy,
- ohraničené množstvo statkov a služieb.

Vznik termínu národné hospodárstvo a jeho náplne je starého pôvodu. V antickom grécku termín „oikonomia“ zahrňoval iba problematiku hospodárenia v domácnostiach, pričom pojem domácnosti treba chápať v podmienkach otrokárskoho zriadenia u starých Grékov. V dôsledku neustáleho rozvoja spoločnosti vznikali väčšie hospodárske celky.

Vývoj hospodárstva prebiehal zhruba v týchto stupňoch:

- **rodinné hospodárstvo** – v ktorom neexistuje spoločenská deľba práce. V tomto hospodárstve sa produkovalo len nevyhnutné množstvo výrobkov pre spotrebu v rámci rodiny,
- **skupinové hospodárstvo** – je charakteristické pre obdobie, kedy dochádzalo k vzniku miest a nevytvárali sa väčšie samostatné hospodárske celky z týchto miest a ich okolia. Tu sa prejavuje spoločenská deľba práce vo vzniku remesiel. Rozvoj remesiel ovplyvnil rozvoj výrobných síl vytváraním podmienok pre vyšší stupeň deľby práce, ktorá vyústila v nadvýrobu,
- **národné hospodárstvo** – ktoré predstavuje spojenie týchto relatívne samostatných hospodárskych celkov do väčších celkov, a to národa, národov a štátu,

▪ **svetové hospodárstvo** – sa definuje ako sústava ekonomických vzťahov vo svetovom meradle, ktoré na základe rozvinutej deľby práce presahujú rámec jednotlivých hospodárskych celkov vo vnútri ľudskej spoločnosti.

V dôsledku rozvoja spoločenskej deľby práce v súčasnosti sa prejavujú tendencie integrácie jednotlivých národných hospodárstiev do väčších celkov. Úlohou národného hospodárstva je výrobou úžitkových hodnôt pokrývať potreby spoločenstva ľudí v rámci svojho priestorového vymedzenia. Základným prvkom svetového hospodárstva je národné hospodárstvo.

V ekonomickej literatúre existuje viac vymedzení národného hospodárstva:

- *Národné hospodárstvo* je súhrn všetkých druhov spoločensko-ekonomickej činnosti ľudí v systéme spoločenskej deľby práce.
- *Národným hospodárstvom* rozumieme historicky vzniknutú sústavu hospodárskych subjektov a sústavu ekonomických vzťahov medzi nimi, ktoré sú navzájom pospájané do relatívne stabilného, samostatného a kvalitatívneho celku na území určitého štátu.
- *Národné hospodárstvo* je sústava ekonomických subjektov formovaná v materiálnych, nemateriálnych, finančných, riadiacich a spotrebných sférach, ktoré slúžia výrobe, výmene, obehu, rozdeľovaniu a spotrebe tovarov a služieb.

Ako vyplýva z charakteristiky národného hospodárstva, ide tu o množstvo hospodárskych subjektov a domácností, o sústavu najmä ekonomických vzťahov medzi nimi, ktoré sú komplikované. Obzvlášť je tomu tak v nedostatkovej ekonomike. V tejto situácii sa nachádza aj naša ekonomika.

K základným problémom národného hospodárstva patrí charakteristika týchto kategórií ako sú potreby, zdroje, rezervy národného hospodárstva, jeho štruktúra: odvetvová, sektorová.

1.2 Prehľad riešenej problematiky doma i v zahraničí

Podľa **Vincúra, P. (13)** vznik samostatnej Slovenskej republiky znamená zásadné zmeny aj v slovenskej ekonomike. Transformačný proces, zmeny vlastníckych vzťahov, podstatné zmeny v právnych a organizačných štruktúrach národného hospodárstva dosiahli štádium, kedy sa vytvorili a ďalej dotvárajú systémové podmienky typické pre tržové hospodárstvo. Osobitné miesto v sústave ekonomických vied trhovej ekonomiky patrí vedeckej disciplíne – hospodárskej politike, ktorá je základom tvorby hospodársko-politickej koncepcie ako východiska na realizáciu praktickej hospodárskej politiky.

Teória hospodárskej politiky, ktorou sa autor zaoberá, analyzuje ekonomické javy a situácie, pri ktorých dochádza k stavom (rast deficitu štátneho rozpočtu, rast nezamestnanosti, rast deficitu obchodnej bilancie a pod.), ktoré musí praktická hospodárska politika riešiť, pričom teória hospodárskej politiky na základe analýzy navrhuje riešenia, odporúčania použitia vhodných nástrojov na dosiahnutie vytýčených cieľov.

Baránik, M. (3) tvrdí, že úloha hospodárskeho centra je v prechodnom období pri regulácii ekonomiky nezastupiteľná. Vytvára predpoklady pre minimalizovanie negatívnych dopadov trhového mechanizmu. Cieľom hospodárskej politiky v sociálne orientovanom trhovom hospodárstve je zabezpečiť prosperitu ekonomiky a garantovať sociálne istoty obyvateľov.

Arendáš, M (1) venuje pozornosť otázkam makroekonómie, hľadá odpoveď na také problémy, ktoré ovplyvňujú náš každodenný život a ktoré sa spoločnosť ako celok snaží riešiť a odstrániť. Typické otázky, na ktoré hľadá odpoveď makroekonómia sú: čím je daná výkonnosť ekonomiky a ako ju môžeme merať? Prečo ekonomika ako celok má tendenciu vyvíjať sa cyklicky? Čo je nezamestnanosť a inflácia a aké možnosti má hospodárska politika ovplyvňovať tieto „dve zlá“ trhovej ekonomiky?

Makroekonómia je súčasťou ekonómie, skúmajúca ekonomickú realitu z hľadiska celého národného hospodárstva. Venuje sa skúmaniu, celkového výstupu makroekonomiky, zamestnanosti, nezamestnanosti, vývoju inflácie, zahranično-ekonomických vzťahom krajiny.

Samostatnosť makroekonómie je však relatívna, pretože pri jej skúmaní musíme brať do úvahy správanie sa a rozhodovanie jej jednotlivých zložiek, ktoré ju tvoria. Makroekonomická výkonnosť v značnej miere závisí od čiastkových ekonomických subjektov na jednej strane, i keď ju nemôžeme definovať ako „súhrn mikroekonómie“, na druhej strane makroekonómia ako celok má také vlastnosti, ktoré na úrovni jednotlivého trhu, podniku či domácnosti nenájdem.

Podľa **Kuzmu F. (6)** vývoj národného hospodárstva potvrdzuje nutnosť uplatňovania všetkých foriem spoločenskej deľby práce. Poľnohospodárska výroba je stále viac závislá na ostatných odvetviach národného hospodárstva, preto je potrebné podať ucelený prehľad väzieb a ekonomických javov medzi poľnohospodárstvom a ostatnými odvetviami národného hospodárstva.

Podľa **Gozoru, V. (4)** je vstup hospodárskych subjektov do trhovej ekonomiky determinovaný rastúcimi spoločenskými požiadavkami na zvýšenie podnikateľskej výkonnosti, kapitálovej a trhovej výkonnosti našich podnikov. Vyplýva to z toho, že len ekonomicky silné a prosperujúce podniky sú základom dynamického rozvoja spoločnosti. Základnými metódami a nástrojmi budovania silnej ekonomickej základne sa stala demonopolizácia výroby, privatizácia a reprivatizácia hmotného majetku, transformácia a zrovnoprávnenie vlastníckych vzťahov

Svatoš, M. (10) uvádza, transformačný proces českej a slovenskej ekonomiky agrárneho sektora v rámci hospodársko-politických zmien v krajinách strednej a východnej Európy predstavuje súčasť nových globálnych zmien. Súčasná i tzv. nová agrárna politika EÚ doposiaľ nerešpektuje globálny charakter agrárnej politiky. Takýto postoj nie je z dlhodobého a pravdepodobne a ani zo strednodobého hľadiska udržateľný. To však nič nemení na skutočnosti, v súčasnej dobe musí slovenský a český agrárny sektor venovať pozornosť súčasnému stavu financovania spoločnej agrárnej politiky.

Zsileová, M. (14) uvádza, že rezort poľnohospodárstva sa bezprostredne dotýka každého občana Európskej únie, či už ako producenta alebo radového spotrebiteľa. Dôležitým cieľom Spoločnej poľnohospodárskej ekonomiky EÚ je zabezpečiť na jednej strane rozumné ceny pre spotrebiteľov a na druhej strane slušné príjmy pre poľnohospodárov.

1.3 Potreby Národného hospodárstva

Súbor potrieb v národnom hospodárstve – spoločnosti ako celku je veľmi široký a rôznorodý. Východiskom sú potreby jednotlivca, ktorých uspokojovanie je nevyhnutným základom procesnej a spoločenskej činnosti. *Potrebou* rozumieme subjektívne pociťovaný nedostatok niečoho, čo je pre život daného jednotlivca dôležité a nevyhnutné.

Keynes člení potreby na:

- *absolútne* potreby v tom zmysle, že ich pociťujeme, nech je situácia našich ľudí akákoľvek,
- *relatívne* (druhotné) potreby, ktoré sú výsledkom úsilia jednotlivcov udržať krok so svojimi spoluobčanmi, alebo ich aj predbehnúť a ktoré môžu byť nenasýtitelné, alebo sú tým väčšie, čím vyššia je všeobecná úroveň.

Maslow vytvoril pyramídu z ľudských potrieb, ktorú stavia nasledovne. V základe sú:

- telesné potreby,
- potreby osobnosti,
- potreby sebarealizácie.

Potreby môžeme deliť na dve hlavné skupiny:

Konečné potreby sú potreby ľudí po spotrebných predmetoch a službách. Chápeme ich ako objektívne podmienky života spoločnosti, ktoré odpovedajú dosiahnutému stupňu rozvoja spoločnosti, a to tak celku, ako aj jej jednotlivých častí.

Výrobné potreby sú potreby po výrobných činiteľoch, ktoré sú potrebné k výrobe akýchkoľvek statkov. Patria k nim prírodné zdroje (pôda, suroviny), ľudská práca a kapitál (stroje, výrobné haly, budovy).

Súhrnne konečné potreby a výrobné potreby tvoria potreby národného hospodárstva.

1.4 Zdroje Národného hospodárstva

Zdroje národného hospodárstva delíme na tri skupiny:

1. **hmotné zdroje,**
2. **pracovné zdroje,**
3. **finančné zdroje.**

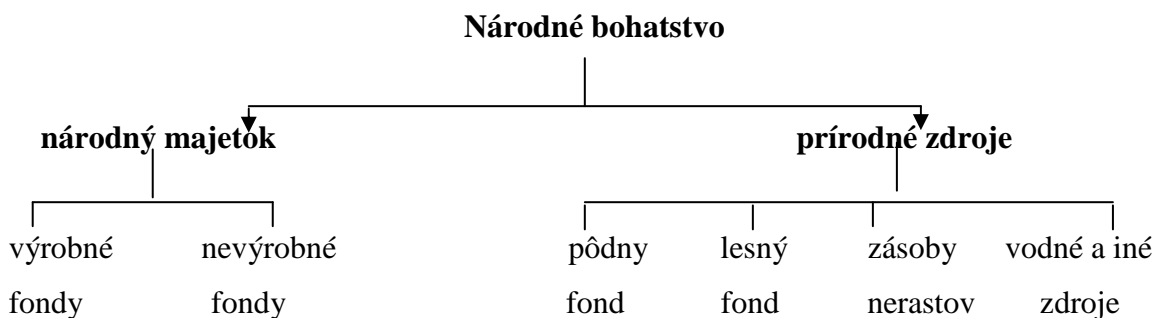
Hmotné zdroje – národné bohatstvo sa skladá z dvoch častí:

- a) **národný majetok** .- zahŕňa všetky produkty, ktoré sú výsledkom ľudskej práce. Je to vlastne akumulovaná práca všetkých generácií /základné výrobné a nevýrobné fondy, rezervy a zásoby/,
- b) **prírodné zdroje** – na ich vzniku sa človek nepodieľal, ale ich ustavične ovplyvňuje v procese ich využitia /pôdny a lesný fond, zásoby úžitkových nerastov/.

Národné hospodárstvo sa teda skladá z národného majetku a prírodných zdrojov. Jednotlivé zložky národného bohatstva možno schematicky znázorniť takto:

Schéma 1

Zdroj: Šlosár R.: Národné hospodárstvo

Pracovné zdroje sú daná vývojom obyvateľstva v produktívnom veku. Pri hodnotení pracovných zdrojov berieme do úvahy nielen ich počet, ale aj štruktúru ich kvalifikácie.

Finančné zdroje predstavujú domáce a zahraničné peniaze. Vo všeobecnosti reprezentujú určité množstvo úžitkových hodnôt. Ak je k dispozícii určitý objem úžitkových hodnôt /predstavovaný objemom výrobných prostriedkov a spotrebných predmetov/, môže štát, ktorý centrálnie reguluje peňažný obeh, vykonať emisiu určitého objemu peňažných znakov.

1.5 Štruktúra ekonomiky

1.5.1 Vymedzenie pojmu

Na definovanie pojmu štruktúra existuje množstvo názorov a mnohí autori k tomuto pojmu pristupujú z rozdielnych pozícií a východísk. Pre naše potreby postačuje nasledujúca definícia: „Štruktúra niečoho vyjadruje aký vzťah majú medzi sebou jednotlivé zložky systému, ako sú usporiadané do celku“. Ak by sme toto všeobecné vyjadrenie preniesli do podmienok národného hospodárstva, tak pridáme k definícii podobnej tejto: „Za štruktúru národného hospodárstva považujeme skladbu, vnútorné usporiadanie a členenie množiny zložiek tvoriacich národného hospodárstvo (sektory, sféry, oblasti, veličiny, ekonomické subjekty, faktory ekonomického rastu...)vo vzájomných vzťahoch a väzbách“. Za základné štruktúry ekonomiky sa považujú *sektorová a odvetvová štruktúra*.

1.5.2 Sektorová štruktúra ekonomiky

Rozdelenie ekonomiky na sektory poskytuje užitočný nástroj pri skúmaní vnútorných zmien ekonomiky. Sektory delíme na:

- **Primárny sektor**, ktorý tvoria odvetvia, ktoré sú bezprostredne spojené so získavaním produktov z prírody a ich bezprostredným spracovaním. Patrí sme poľnohospodárstvo, pastierstvo, rybolov, lov, ťažba dreva a tiež nerastných surovín, ťažba ropy. Tieto majú spravidla najnižšiu pridanú hodnotu, sú najmenej náročné na kapitál a technológie. Často tvoria jadro ekonomík, ktorým hovoríme tzv. rozvojové ekonomiky.
- **Sekundárny sektor** zahŕňa odvetvia zamerané na spracovanie produktov primárnych odvetví. Sem patrí spracovateľský priemysel a stavebníctvo. Rozvoj sekundárnych odvetví bol zaznamenaný vo všetkých krajinách, ktoré sa industrializáciou snažili zvýšiť

výkonnosť svojej ekonomiky(tiež prípad Slovenska v priebehu 50-tych až 80-tych rokov minulého storočia)

- **Terciárny sektor** sa často označuje ako sektor služieb. Výstupom tohto sektora väčšinou nie je hmotný, fyzický produkt, aj keď súčasťou odvetvia sú reštaurácie, železnice, cestná doprava, telekomunikácie, pošta či peňažníctvo.

V poslednej dobe sa k spomínaným trom sektorom pridáva aj tzv. **kvartárny sektor**, ktorý od trhových služieb (terciárny sektor) odlišuje netrhové alebo aj verejné služby (zdravotníctvo, školstvo, sociálna pomoc ...). Niektorí autori dokonca spomínajú sektor **kvintárny**, ktorý zahŕňa činnosti smerujúce k rozvoju jednotlivca.

1.5.3 Odvetvová štruktúra ekonomiky

Odvetvia sa dajú vymedziť ako súhrn jednotiek vykonávajúcich rovnaký druh činnosti. Ale takéto vymedzenie odvetvovej štruktúry vychádza z určitých zjednodušení a to z týchto dôvodov:

- Z jednej suroviny sa dá v jednom podniku vyrobiť produkt z rôznych odvetví (ropa sa dá použiť na výrobu chemických, ale aj potravinárskych výrobkov)
- Jeden produkt sa dá vyrobiť rôznymi technológiami
- Časť priemyselnej produkcie môže byť vyrobená v poľnohospodárstve, v obchodných a iných organizáciách.

Pri odvetvovej klasifikácii sa vychádza zo základnej nomenklatúry činností ako ich obsahuje medzinárodná odvetvová klasifikácia ISIC. U nás od 1.11.1991 nadobudla účinnosť nová odvetvová klasifikácia ekonomických činností(OKEČ), odvodená z ISIC.

1.6 Výkonnosť Národného hospodárstva a jeho meranie

1.6.1 Meranie hrubého domáceho produktu a národného dôchodku

Pod pojmom výkonnosť národného hospodárstva máme na mysli množstvo statkov a služieb, ktoré za určité obdobie(spravidla kalendárny rok) ekonomika súhrnne vyprodukovala. Výkonnosť ekonomiky je tzv. tokovou veličinou, pretože vyjadruje zmenu stavu v čase. Ekonomické veličiny sú spravidla jednorozmerné alebo dvojrozmerné. Jednorozmerné veličiny sa označujú ako stavy a vyjadrujú zásobu, dvojrozmerné veličiny vyjadrujú zmenu stavu za určité obdobie a označujeme ich ako toky. Za charakteristiky makroekonomickej výkonnosti ekonomiky považujeme tempo rastu hrubého domáceho produktu, miera nezamestnanosti, miera inflácie alebo saldo obchodnej bilancie, saldo platobnej bilancie. Výkonnosť národného hospodárstva ako celku charakterizujeme

veličinami, ktoré označujeme ako makroekonomické ukazovatele. Z týchto ukazovateľov má najväčší význam hrubý domáci produkt, prípadne národný dôchodok.

Hrubý domáci produkt je celková peňažná hodnota toku statkov a služieb vytvorená za dané obdobie výrobnými faktormi v národnom hospodárstve.

1.6.2 Metódy zisťovania hrubého domáceho produktu

V praxi sa uplatňujú tri metódy výpočtu HDP:

1. Metóda výrobná z hľadiska tvorby produktu
2. Metóda dôchodkovo-príjmová z hľadiska rozdeľovania
3. Metóda produktovo-výdajová z hľadiska užitia produktu.

Tabuľka č.1 *Prehľad metód tvorby HDP*

Tvorba Výrobná metóda	Rozdelenie Dôchodková metóda	Užitie Výdajová metóda
Pridaná hodnota sektorov: - primárny - sekundárny - terciárny	Mzdy, úroky, renty, zisky atď. = čistý domáci produkt v cenách výrobných faktorov +amortizácia + nepriame dane - subvencie	Spotreba domácností (C) Hrubé súkromné investície (I) Štátne nákupy tovarov a Služieb(G) Čistý export (NX)
HDP v trhových cenách		

Zdroj: Árendáš, M.: Makroekonómia

Výrobná metóda výpočtu HDP vychádza z predpokladu, že národohospodárske štatistiky vykazujú tvorbu HDP obyčajne v troch skupinách odvetví:

- *primárny sektor*: poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov, ťažba rúd, atď.,
- *sekundárny sektor*: spracovateľský priemysel a stavebníctvo,
- *terciárny sektor*: doprava, obchod, spoje, služby (školsťvo, zdravotníctvo, obrana a pod.).

Produktová výdajová metóda meria hrubý domáci produkt z hľadiska spotrebiteľov – užitia vyrobených tovarov a služieb. Celú produkciu môžeme rozdeliť do štyroch spotrebných sektorov:

1. Domácnosti – výdavky na osobnú spotrebu
2. Podniky, firmy – výdavky na investície
3. Vláda, štát – vládne nákupy tovarov a služieb
4. Čistý export – export mínus import.

Dôchodková metóda výpočtu HDP znamená, že výkonnosť ekonomiky sa meria a vyjadruje pomocou dôchodkov (príjmov) jednotlivých subjektov, ktoré získavajú za služby výrobných faktorov. Patria sem:

1. mzdy a iné zamestnanecké príjmy, t.j. hrubé mzdy – w
2. čisté úroky, ktoré predstavujú rozdiel úrokov získaných subjektom a úrokov platených iným subjektom – i
3. renty, dôchodky vlastníkov pôdy – r
4. zisk firiem pred zdanením – hrubý zisk – z
5. dôchodok firiem nezapísaných v obchodnom registri, ale v živnostenskom registri. Ide o dôchodky zo samozamestnávania
6. amortizácia – a
7. nepriame dane a štatistické úpravy

2 Cieľ, metodika práce a materiál

Záverečná bakalárska práca je zameraná na problematiku štruktúry národného hospodárstva a zamestnanosť v jednotlivých sektoroch.

Cieľom práce je na základe analýzy poukázať na vývoj slovenského národného hospodárstva od 90-tych rokov a po 90-tych rokoch. Postavenie vybraných odvetví z národného hospodárstva ich výkonnosť na makroekonomických ukazovateľoch a perspektívy do budúcnosti. Ako vybrané odvetvia som si zvolila: poľnohospodárstvo, drevospracujúci priemysel a cestovný ruch. Ukazovatele v odvetviach sú hodnotené od roku 1993 – 2006.

Podkladový materiál pri spracovaní práce tvorili:

- Správy o poľnohospodárstve MP SR (Zelené správy)
- Správy o drevospracujúcom priemysle MP SR (Zelené správy)
- Správy o cestovnom ruchu MP SR (Zelené správy)
- štatistické údaje čerpané z internetových zdrojov
- Štatistické ročenky SR.

Z metodického hľadiska sú v práci aplikované nasledovné metódy:

- vývoj ukazovateľov národného hospodárstva bol hodnotený na základe grafov a prostredníctvom tabuliek
- zmeny v čase boli vyjadrené na základe indexovej analýzy
- metóda komparácie s ostatnými odvetviami národného hospodárstva
- metóda syntézy
- metóda indukcie
- metóda dedukcie.

Výpočty a grafické zobrazenie vybraných ukazovateľov boli uskutočnené v tabuľkovom procesore MS Excel.

Vo vlastnej práci som sa zamerala na popis vývoja národného hospodárstva Slovenskej republiky pred 90-tych rokmi a po 90-tych rokoch. Vývoj národného hospodárstva Slovenskej republiky je prezentovaný podielom odvetví na tvorbe národného dôchodku, podielom pracujúcich v hospodárskych sektoroch a vývojom HDP podľa sektorov. Všetky dôležité ukazovatele sú spracované v tabuľkách a následne v grafickom zobrazení. Môžeme tvrdiť, že HDP Slovenska sa z roka na rok zvyšovalo, čo môžeme hodnotiť ako pozitívum pre krajinu.

Charakteristika poľnohospodárstva a jeho význam pre NH je prezentovaná názormi rôznych autorov na danú problematiku, ako aj stručným prehľadom podielu poľnohospodárstva na HDP, ako aj vývozom a dovozom hlavných agropotravinárskych komodít. Postavenie poľnohospodárstva je hodnotené podielom agrokomplexu na medzisпотреbe, tvorbe hrubého fixného kapitálu, pridanej hodnote, salde zahraničného obchodu.

Pracovné sily, zamestnanosť boli analyzované cez vývoj počtu pracovníkov v poľnohospodárstve a porovnaním s ostatnými odvetviami NH. Dovoľujem si vysloviť hypotézu, že vývoj poľnohospodárskeho odvetvia do budúcnosti nebude rásť v dôsledku obmedzenosti vstupov do poľnohospodárskej výroby.

V ďalšej časti som sa venovala drevospracujúcemu priemyslu a jeho postavení v NH prostredníctvom podielu odvetvia na pridanej hodnote, ťažbe dreva, vývoze a dovoze. Poukázala som na porastové zásoby dreva v SR, ktoré som zobrazila graficky.

V poslednej časti bakalárskej práce som sa zamerala na cestovný ruch a jeho postavenie v NH. Postavenie cestovného ruchu je hodnotené príjmami, výdavkami na cestovný ruch, počtom zahraničných návštevníkov, vekovou kategorizáciou návštevníkov, podielom výdavkov domácností na cestovný ruch. Dovoľujem si vysloviť hypotézu, že sa stávame zaujímavou krajinou pre zahraničných turistov o čom svedčí ich rastúca návštevnosť SR.

3 Vlastná práca

3.1 Vývoj Národného hospodárstva do 90-tych rokov

Vývoj štruktúry hospodárstva Slovenska počas industrializácie nekorešpondoval s trendmi vývoja štruktúr v priemysle najrozvinutejších krajinách. Slovensko zostalo do r. 1918 v podstate agrárnou krajinou, čo dokumentuje prehľad o podiele obyvateľstva podľa príslušnosti k jednotlivým národohospodárskym odvetviam na začiatku 20. storočia.

Príslušnosť obyvateľstva k odvetviam v %

Tabuľka č. 2

Rok	Celkový počet obyv.	Poľnoh. lesníct. rybolov	priemysel, stavebníctvo	doprava, spoje	obchod, preťaž., poisťovníctvo	verejné služby
1910	2925251	62,6	18,4	3,2	4,8	4,4
1921	2998244	60,7	17,4	3,5	4,1	5

Zdroj: Valach, E.: Štruktúrna politika

ČSR v dobe svojho vzniku, v roku 1918, pozostávala z troch rôzne rozvinutých ekonomík: českej s relatívne vyspelým priemyslom, slovenskej s prevažne agrárnym charakterom a slabo rozvinutým priemyslom a zakarpatskej s výlučne agrárnym charakterom.

Vývoj štruktúry hospodárstva do vzniku nového štátu vyústil do stavu, že kým na Slovensku bol pomer medzi priemyselným a poľnohospodárskym obyvateľstvom 17 : 61 (%), v českých krajinách bol tento pomer 40 : 32 (%).

V rámci oživenia ekonomiky mali v ďalších rokoch pozitívny vplyv investície do tradičných odvetví (potravinársky priemysel, ťažba nerastov, spracovanie kovov), avšak do perspektívnych výrobných odborov sa investovalo len okrajovo. Z hľadiska zamestnanosti dosiahol slovenský priemysel do roku 1929 v podstate len úroveň roku 1913, aj keď štruktúra sa čiastočne zmenila.

V tomto štádiu vývoja štruktúry zasiahla aj slovenské hospodárstvo veľká hospodárska kríza v tridsiatich rokoch. Najväčší ústup v štruktúre výroby priemyslu zaznamenali odvetvia vyrábajúce na export, menej na vnútorný trh. Zníženie priemyselnej výroby kulminovalo v roku 1933 v ťažbe rúd, drevospracujúcom, chemickom, textilnom, sklárskom a magnezitovom priemysle, ako aj v stavebníctve. V dôsledku toho sa prakticky zastavil proces formovania štruktúry hospodárstva na báze ďalšej industrializácie.

Zvlášť negatívny dopad mala veľká hospodárska kríza na vývoj v poľnohospodárstve, na ktoré bola viazaná ešte väčšina obyvateľstva (v rok 1930 približne 55 %). Pokles poľnohospodárskej produkcie bol doprevádzaný vyšším poklesom

ich cien než priemyselnej produkcie, čo sa negatívnej prejavilo v dosahovanom priemernom ročnom výnose z 1 ha poľnohospodárskej pôdy so všetkými dôsledkami na možnosti ďalšej intenzifikácie tohto odvetvia.

Na druhej strane malo prekonávanie dôsledkov veľkej hospodárskej krízy na Slovensku priaznivejší priebeh, keď už v roku 1937 priemyselná zamestnanosť a výroba prekročila predkrízovú úroveň. V tomto roku priemysel (bez stavebníctva) už zamestnával 105 ti. Osôb, najmä vplyvom rozvíjajúceho sa ťažkého priemyslu.

Na vývoj štruktúry hospodárstva Slovenska začalo pozitívne vplývať aj postupné budovanie infraštruktúry, najmä dopravnej siete (cestnej i železničnej). Zvýšilo sa aj investovanie českého kapitálu do výstavby nových podnikov, hoci motivujúcim činiteľom boli predovšetkým nízke ceny imputov (mzdy, suroviny), možnosti miestneho odbytu, ale aj zhoršujúca sa politická situácia v Európe a nadväzujúce zameranie na výrobu vojenskej techniky. Na rozdiel od kapacít budovaných po vzniku nového štátu, ktoré boli len náhradou za likvidované objekty, tieto investície znamenali už nové trendy vo vývoji štruktúry slovenského hospodárstva. Mnohé z nich boli však aktivované až v ďalších rokoch, keď ČSR už prestala existovať.

Počas druhej svetovej vojny sa začala na Slovensku dynamicky rozvíjať priemyselná výroba, predovšetkým v súlade so záujmami nemeckého kapitálu. V rokoch 1939 – 1944 vzrástla priemyselná výroba na Slovensku približne o 50 % a zamestnanosť v priemysle o približne 66 %, pričom kovopriemysel vrátane hutníctva zamestnával v polovici roku 1944 približne 30 % osôb činných v priemysle. V štruktúre priemyslu najdynamickejšie sa rozvíjal chemický, kožiarsky, kovospracujúci a drevársky priemysel, najpomalší rast produkcie zaznamenali potravinársky a papierenský priemysel. Značne sa zvýšila ťažba dreva, ropy, železnej, mangánovej, antimónovej a ortuťovej rudy, zatiaľ čo produkcia iných surovín klesala alebo stagnovala.

V tomto období boli do prevádzky uvedené aj niektoré investície, ktoré započali v bývalej ČSR. Z nich najväčší vplyv na zmenu štruktúry hospodárstva mala Zbrojovka v Dubnici nad Váhom, ktorá s 15 tis. zamestnancami sa stala najväčším slovenským podnikom. Všeobecne podporu pre rozvoj dostali tie odvetvia, ktoré boli spojené s vojnovou výrobou, a z nich tie, ktoré sa opierali o domácu surovinovú základňu.

Investície do vývoja štruktúry hospodárstva sa pozitívne prejavili predovšetkým v oblasti ďalšieho rozvoja dopravných sietí, ktoré umožnili zapojenie sa do vývoja štruktúry hospodárstva novým oblastiam i novým odvetviam. Novovytvorené pracovné miesta zvýšili zamestnanosť obyvateľstva, keď napríklad len počet robotníkov

zamestnaných na území Slovenska sa zvýšil z 231 ti. V roku 1939 na 332 tis. v roku 1943. Po skončení druhej svetovej vojny sa obnovila ČSR, hospodárstvo bolo značne narušené dôsledkami vojny.

Charakteristické pre rozvoj štruktúry hospodárstva ČSR a ešte viac Slovenska po roku 1948 bolo, že bol založený na širokom vejári výrobných programov. Čiastočne to bolo vyvolané nedostupnosťou moderných technológií na západných trhoch (embargo) a tiež potrebou naplniť ciele prednostného rozvoja ťažkého priemyslu, ako základu industrializácie vlastného hospodárstva partnerských štátov. Rozširovanie výrobných programov dosiahlo najväčšie rozmery v strojárstve, ktoré v určitých obdobiach vyrábalo 70-80 % svetového sortimentu strojárenskej produkcie. V relatívne malom štáte to nutne malo za následok výrobu v mnohých prípadoch v malých sériách, nízku úroveň špecializácie a pomerne vysoké výrobné náklady.

Rokom 1989 sa uzatvorila dlhá etapa vývoja štruktúry hospodárstva Slovenska, založená na princípe centrálne plánovaného hospodárstva. Od roku 1945 do roku 1990 sa vytváral profil hospodárstva, ktorý na konci tohto obdobia sa vyznačoval vysokou surovinovou, energetickou, pracovnou a dopravnou náročnosťou.

Vývoj štruktúry hospodárstva v tomto období tiež napomohol k rastu ekonomiky Slovenska (vytvorený národný dôchodok vzrástol v roku 1989 oproti roku 1950 na 871 %) a k zmene charakteru hospodárstva. Zmenil sa podiel jednotlivých odvetví na tvorbe národného dôchodku:

Podiel odvetví na tvorbe národného dôchodku:

Tabuľka č. 3

Odvetvie	Podiel na tvorbe ND (%)	
	1950	1989
Poľnohospodárstvo	24,7	10,1
Priemysel	44,4	61,7
Stavebníctvo	14,2	11,6

Zdroj: Valach, E.: Štruktúrna politika

O zmene štruktúry hospodárstva, charakterizovanej na začiatku obdobia ako prevažne agrárnej s málo rozvinutým priemyslom, na priemyselne rozvinutú, vypovedajú aj údaje o zmenách podielu priemerných počtov pracovníkov v hospodárstve podľa odvetví

Zamestnanosť podľa odvetví

Tabuľka č. 4

Odvetvie	1950		1989	
	tis. osôb	%	tis. osôb	%
Celkom	1 518	100	2 498	100
poľnohospodárstvo	819	54	304	12,2
priemysel	256	16,9	836	33,5
stavebná výroba	114	7,5	259	10,4

Zdroj: Valach, E.: Štruktúrna politika

Od roku 1990 dochádza k zmene politického systému a návratu k uplatňovaniu trhového hospodárstva. Následne dochádza k postupnej zmene vlastníckych vzťahov privatizáciou. Vývoj hospodárstva je chápaný ako výsledok pôsobenia trhových síl s minimálnymi zásahmi štátu.

K pozitívnemu vývoju došlo vo vývoji štruktúry hospodárskych sektorov, ktorá nadobudla formálnu podobnosť vývoju v ekonomicky vyspelých krajinách. Vývoj podielu zamestnaných v hospodárskych sektoroch v týchto rokoch bol:

Podiel zamestnaných v hospodárskych sektoroch v %

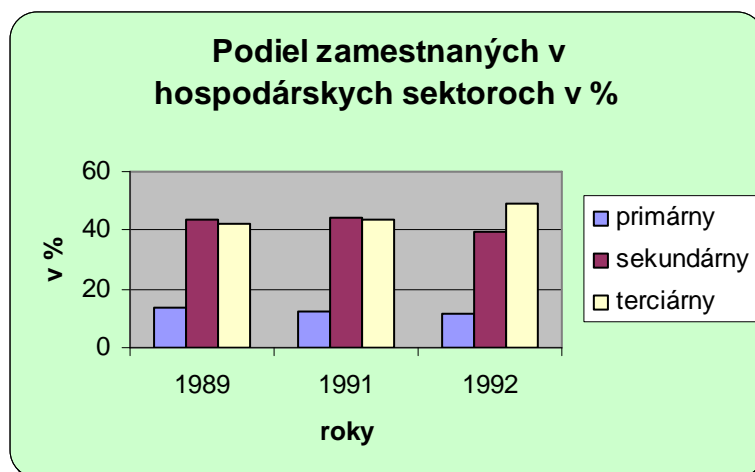
Tabuľka č. 5

Sektor	1989	1991	1992
primárny	13,8	12,6	11,8
sekundárny	43,7	44,0	39,4
terciárny	42,5	43,4	48,8

Zdroj: Valach, E.: Štruktúrna politika

Na zmenu podielu zamestnanosti v hospodárskych sektoroch mal pozitívny vplyv žiaduci rozvoj služieb spojený so zabezpečením fungovania trhového hospodárstva, najmä vznik finančných inštitúcií, súkromných podnikov poskytujúcich služby obyvateľstvu a pod. Pozitívne sa rozvoj terciárneho sektora prejavil aj v raste jeho podielu na tvorbe hrubého domáceho produktu. Na uvedené zmeny však nemal vplyv len rast služieb, ale aj dramatický pokles priemyselnej výroby.

Graf 1

Zdroj: Valach, E.: Štruktúrna politika

3.2 Vývoj Národného hospodárstva po 90-tych rokoch

Základnou makroekonomickou veličinou, ktorá sa používala na meranie výkonnosti ekonomiky je hrubý domáci produkt (HDP). Po naštartovaní ekonomických reforiem v roku 1991 došlo v začiatkoch k zhoršeniu základných makroekonomických ukazovateľov (miera nezamestnanosti, HDP, miera inflácie, platobná bilancia) pod vplyvom rozdelenia federácie. V roku 1999 po desaťročnom úsilí, sa výkonnosť ekonomiky meraná cez objem hrubého domáceho produktu približne vyrovnala z roku 1989. Na začiatku transformácie došlo k výraznému poklesu HDP, ktorý sa neskôr zmierňoval a od roku 1994 dochádza k jeho medziročnému rastu. Zmenila sa vnútorná štruktúra, pretože existujú rozdiely z hľadiska subjektov, lebo v súčasnosti viac ako 80 % HDP tvoria súkromné subjekty. Zmenil sa tiež podiel jednotlivých sektorov v prospech služieb. Vývoj HDP Slovenska v bežných a stálych cenách od roku 1993 do 2005 je zdokumentovaná v nasledujúcej tabuľke:

Vývoj HDP v bežných a stálych cenách

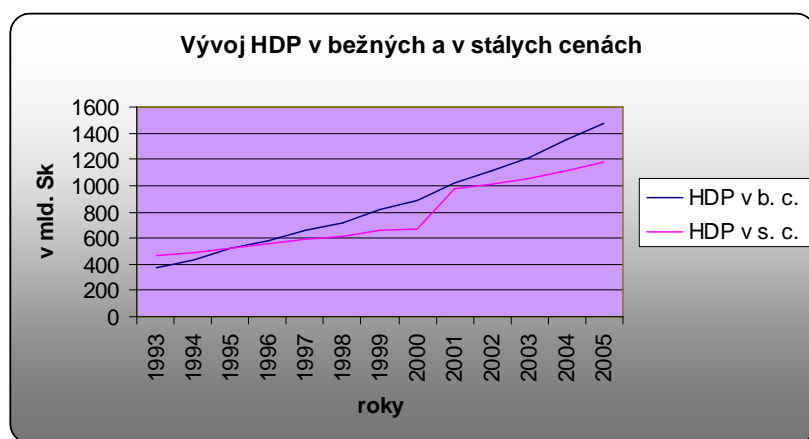
Tabuľka č. 6

Ukazovateľ / roky	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
HDP v mld. Sk v b.c.	369,1	430,5	516,8	575,7	653,9	714,4	815,3	887,2	1020,5	1111,4
Reťazový index HDP v b.c.	-	116,6	120,0	111,4	113,6	109,3	114,1	108,8	115,0	108,9
HDP v mld. Sk v s.c.	460,8	483,4	516,8	550,8	589,8	612,7	653,3	667,7	971,6	1011,6
Reťazový index HDP v s.c.	-	104,9	106,9	106,6	107,1	103,9	106,6	102,2	145,5	104,1

2003	2004	2005
1212,6	1355,2	1472,1
109,1	111,8	108,6
1053,7	1110,8	1178,8
104,2	105,4	106,1

Zdroj: Štatistická ročenka

Graf 2

Zdroj: Tabuľka č. 6

Hrubý domáci produkt Slovenskej republiky podľa jednotlivých odvetví v bežných cenách v %

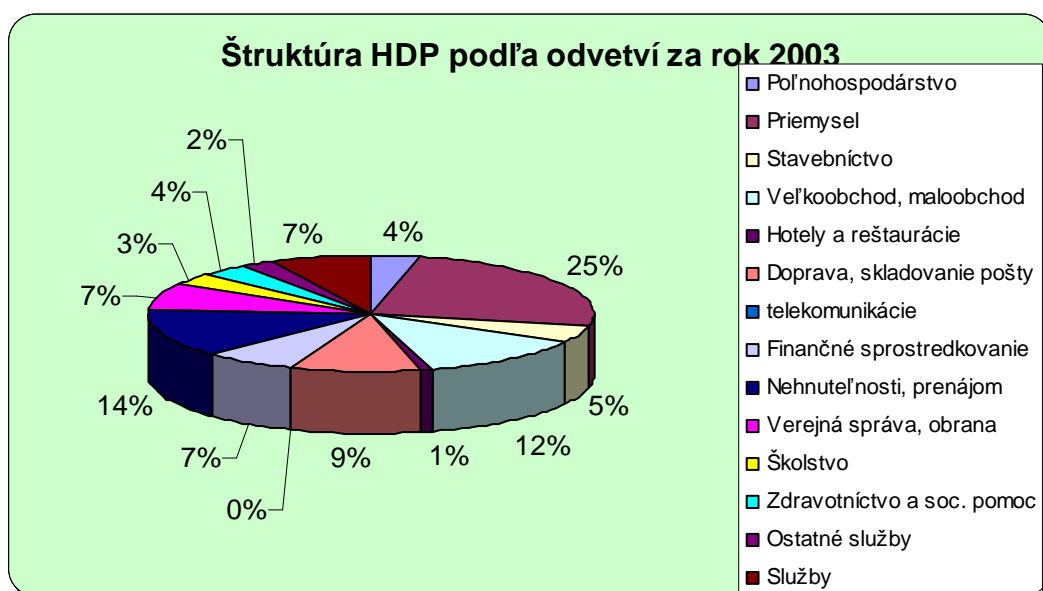
Tabuľka č. 7

Podiel na HDP	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Poľnohospodárstvo	5,9	5,4	5	5,2	4,8	4,2	4,2	4,5	4,1	3,7
Priemysel	29,1	30,3	28,8	25,3	24,4	26,2	25,5	25,2	23,7	24,8
Stavebníctvo	5,3	4,6	6,8	6,6	6,4	5	4,8	4,6	4,8	5,0
Veľkoobchod, maloobchod	14,0	11,6	10,8	12,9	13,0	12,9	12,9	12,7	12,9	12,0
Hotely a reštaurácie	1,0	1,4	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,3	1,2	0,9
Doprava, pošty a telekomunikácie	9,6	9,5	9,8	9,9	9,9	9,7	9,8	11,0	10	9,5
Finančné sprostredkovanie	3,9	5,2	3,8	4,2	3,8	3,3	3,2	3,3	5,5	6,8
Nehnuteľnosti, prenájom	8,7	10,9	10,4	12,1	12	13	13,2	13	13,5	13,6
Verejná správa, obrana	0	4,4	6,6	5,1	5,1	5,1	5,2	7,0	7,0	7,1
Školstvo	3,3	3,1	3,0	3,0	3,1	3,1	3,1	3,0	3,2	3,3
Zdravotníctvo a soc. pomoc	2,8	3,1	2,8	4	3,7	3,6	3,7	3,3	3,4	3,7
Ostatné služby	1,9	1,9	2,0	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5	2,5	2,5
Služby	-	8,4	8,9	7,9	9,6	10	10,3	8,6	8,1	7,2

Zdroj: ŠÚ SR

Ako môžeme vidieť v tabuľke ťažiskovým odvetvím v našej ekonomike zostáva priemysel avšak jeho podiel na tvorbe HDP mierne poklesol z úrovne 29 % na 25%. Pomerne výrazne sa posilnila váha skupiny odvetví nehnuteľností, prenájom a obchodné činnosti, ktorá sa v priebehu sledovaného desaťročného obdobia zvýšila takmer o 4 %. Podiel skupiny doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie sa zvýšil o 1,6 % . V ostatných odvetviach nastali mierne zmeny. Pozícia stavebníctva je dosť variabilná na tvorbe HDP sa podieľa od 5% do takmer 7 %, stúpa význam finančného sprostredkovania a naopak, permanentne klesá podiel skupiny poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo približne z 5,9 % na 3,7 %.

Graf 3

Zdroj: Štatistická ročenka SR

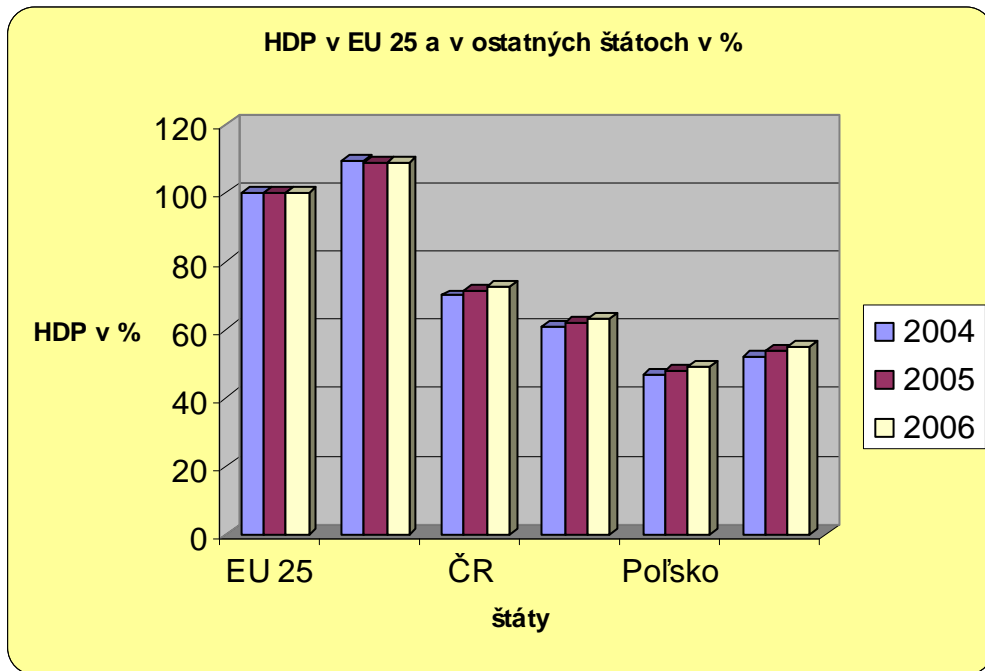
Pomer reálneho rastu HDP v EU 25 a v ostatných štátoch v %

Tabuľka č. 8

Štáty	2004	2005	2006
EU 25	100,0	100,0	100,0
EU15	109,4	109,1	108,8
ČR	70,0	71,3	72,6
Maďarsko	60,9	62,2	63,4
Poľsko	46,7	47,9	49,1
SR	52,1	53,6	55,2

Zdroj: www. statistics.sk

Graf 4

Zdroj: Tabuľka č. 8

Údaje naznačujú, že Slovensko z hľadiska výkonnosti ekonomiky je na úrovni 55,2 % HDP v porovnaní s EU 25. Inými slovami, Slovensko sa zaradilo medzi štáty, ktoré vykazujú trend k zadlžovaniu ekonomiky a sociálnej úrovne v EU. Slovensko zaostáva za priemerom EU v štruktúre ekonomiky a tým aj v jej výkonnosti a efektívnosti.

4 Postavenie vybraných odvetví v Národnom hospodárstve

4.1 Postavenie poľnohospodárstva v Národnom hospodárstve

Poľnohospodárstvo je odvetvie hospodárstva, ktorého hlavnou úlohou je zabezpečenie výživy obyvateľstva. Touto dôležitou úlohou je základným pilierom samotnej existencie spoločnosti a ľudstva. Hlavným výrobným prostriedkom je pôda. Hlavnými produktami poľnohospodárskej výroby sú potraviny pre obyvateľstvo, krmoviny pre hospodárske zvieratá, vedľajšími zasa suroviny pre potravinársky a ľahký priemysel.

Poľnohospodárstvo v rokoch 1998 – 2006 bolo charakteristické:

- poklesom počtu zamestnancov a pretrvávajúcou mzdovou disparitou voči národnému hospodárstvu,
- poklesom poľnohospodárskej produkcie (rastlinnej a živočíšnej výroby),
- pretrvávajúcou medziročnou a regionálnou diferenciáciou v výsledkoch hospodárenia,
- prípravou na vstup do Európskej únie,
- vstupom Slovenska do EÚ a prispôbením sa požiadavkám Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.

Poľnohospodárstvo na Slovensku malo v pred reformnom období (do roku 1990) pomerne významné postavenie, ktoré vyplývalo z rozsahu produkcie a zamestnanosti. Zmeny, ktorými národné hospodárstvo Slovenskej republiky prešlo po roku 1989, mali výraznejší dopad na poľnohospodárstvo ako na jeho ostatné odvetvia. Význam poľnohospodárstva sa po tomto roku v národnej ekonomike postupne znižoval. Prejavilo sa to v poklese účasti poľnohospodárstva na produkčnej a ekonomickej výkonnosti národného hospodárstva. Zmeny v poľnohospodárstve v sledovanom období sa uskutočnili vplyvom reštrukturalizácie výroby a jej prispôbovaniu sa ekonomickej efektívnosti.

Podiel poľnohospodárstva na základných ukazovateľoch ekonomiky SR v %

Tabuľka č. 9

Ukazovateľ	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Rozdiel 06-98
HDP v (s.c.)	3,5	-	3,22	-	4,01	3,85	4,14	4,44	4,21	0,71
medzispotreba (s.c.)	3,86	3,6	3,26	3,49	3,65	3,36	3,38	3,34	3,05	-0,81
Tvorbe hrubého fixného kapitálu (s.c.)	2,89	2,47	2,61	3,3	3,21	2,85	2,88	2,65	2,53	-0,36
Pridanej hodnote v (s.c.)	4,74	5,26	4,54	5,79	4,95	4,8	4,15	5,07	4,7	-0,04

Zdroj: Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v Slovenskej republike

Z makroekonomického hľadiska vývoj participácie **poľnohospodárstva** na ukazovateľoch národnej ekonomiky v **rokoch 1998 – 2006** nebol priaznivý (až na vývoj podielu na hrubom domácom produkte). Podiel poľnohospodárstva na tvorbe hrubého domáceho produktu rástol a to z 3,50 % v roku 1998 na 4,21 % v roku 2006. Zvyšovanie účasti poľnohospodárstva na ekonomickej výkonnosti Slovenska, meranej hrubým domácim produktom, bolo hlavne zásluhou výraznej úspory nákladových faktorov, čo potvrdzuje aj klesajúca medzis potreba, ktorej podiel sa znížil z 3,86 % v roku 1998 na 3,05 % v roku 2006. Vývoj podielu pridanej hodnoty poľnohospodárstva na pridanej hodnote národného hospodárstva v tomto období kolísal a pohyboval sa od 4,15 % do 5,26 %. Ďalšie informácie o vývoji poľnohospodárstva v prílohe 3.

Podiel poľnohospodárstva na tvorbe hrubého fixného kapitálu v národnom hospodárstve v hodnotenom období bol malý a v podstate stagnoval - pohyboval sa v rozmedzí 2,89 % v roku 1998 až 2,53 % v roku 2006 (na báze bežných cien), až na roky 2001 a 2002, kedy bol vyšší. Tento vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu bol nedostatočný, čo sa nadväzne prejavovalo v narastajúcej opotrebovanosti majetku.

Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie a jej štruktúry (HPP) v stálych cenách v %

Tabuľka č.10

Ukazovateľ	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06
HPP v mld. Sk z toho:	63,6	65,0	66,3	65,4	61,7	60,2	52,8	58,0	59,4	57,5	60,7	56,9	54,7
rastlinná štruktúra v %	42,5	41,9	43,8	42,2	43,4	46,7	38,9	44,1	45,2	41,9	45,7	47,1	46,4
živočíšna štruktúra v %	57,5	58,1	56,2	57,8	56,6	53,3	61,1	55,9	54,8	58,1	54,3	52,9	53,6

Zdroj: Štatistická ročenka

Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie mal v **rokoch 1998 až 2006** kolísavý priebeh, ale prevažne klesajúci, najmä v dôsledku nepriaznivých klimatických vplyvov, klesajúcich intenzifikačných vkladov, redukcie osevných plôch a počtov hospodárskych zvierat, ale aj odbytových problémov poľnohospodárskych podnikov. Pri klesajúcej celkovej poľnohospodárskej produkcii jej štruktúra, zameraná na rastlinnú a živočíšnu produkciu, zostala s menšími výkyvmi zachovaná. Najvyšší **podiel živočíšnej produkcie** bol dosiahnutý v rokoch extrémneho sucha (2000 a 2003), ktoré výraznejšie poznačilo najmä rastlinnú produkciu.

Funkcia poľnohospodárstva v národnom hospodárstve

Tabuľka č. 11

Funkcia	Obsah - smerovanie
Produkčná	Je základnou funkciou smerujúcou k výrobe zdravotne nezávadných potravín, k dosiahnutiu a udržaniu prvkov potravinovej bezpečnosti
Ekologická	Úlohou agrárneho manažmentu je účelovo-cielená tvorba a ochrana životného prostredia, ekonomický a enviromentálny rozvoj vidieka
Sociálna	Vplyv agrárneho manažmentu sa musí prejavíť v otvorení sa agrárnych a spracovateľských podnikoch vonkajšiemu prostrediu, na rozvoji miestnych infraštruktúr a vo zvyšovaní zamestnanosti vidieckeho obyvateľstva
Ekonomická	Jej obsahom je aktívne pretváranie prírody a ekonomických zdrojov ľudským činiteľom v regiónoch, v marginálnych a submarginálnych podmienkach zabezpečovania vlastného a cudzieho kapitálu na rozvoj vidieka a regiónov
Rozvojová	Je založená na systémovo-cielovom rozvoji vidieka prostredníctvom cestovného ruchu, agroturistiky a rozširovaní vidieckeho turizmu v príslušných regiónoch a oblastiach, tvorbou spoločných podnikov so zahraničnou účasťou
Kultúrno-spoločenská	Jej obsahom je trvalé udržanie kultúry a spoločenských hodnôt a tradícií na vidieku, kultúrnosti práce a celkového života na vidieku
Ochranárska	Vyplýva zo spoločenskej nutnosti zvýšiť ochranu a bioenergetickú potenciál pôdy, čistotu ovzdušia a vôd
Zamestnanecká	Jej obsahom je zabezpečovanie kvalifikačného rastu vidieckeho obyvateľstva, alternatívne zamestnanie a získavanie alternatívnych príjmov

Zdroj: Svatoš, M.: Agrárni politika

Vývoj zahraničného obchodu s agrokomoditami tiež nebol priaznivý a vzrástol podiel poľnohospodárstva na zápornom salde zahraničného obchodu z 18,4 % v roku 1998 na 21,1 % v roku 2006, čo bolo spôsobené nižším tempom rastu objemu vývozu a vyšším tempom rastu dovozu agrokomodít. Slovenský agrovývoz je orientovaný na export surovín a agroimport hlavne na dovoz spracovateľských potravinárskych výrobkov (napr. vyvážame živý hovädzí dobytok a dovážame hovädzie mäso, vyvážame olejniny a dovážame oleje a pod). Orientácia na export poľnohospodárskych prebytkov je značne riziková. Odbúranie všetkých obchodných bariér po vstupe SR do EÚ umožnilo voľný pohyb tovaru v rámci únie čo sa okamžite prejavilo v prudkom raste nášho exportu ako aj importu.

Vývoj podielu agropotravinárskeho obchodu v %

Tabuľka č. 12

Ukazovateľ/roky	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Podiel zahraničn. agropotrav. obchodu na:									
salde zahranič. obchodu hospodárstva SR	18,4	33,3	39,7	19,7	19,3	59,7	31,1	27,1	21,1
dovoze	6,8	6,9	5,9	6,0	5,7	4,9	5,3	6,3	5,4
vývoze	4,3	4,1	3,3	3,7	3,7	3,2	3,8	4,7	4,2

Zdroj: www. mpsr.sk

4.1.1 Ponuka a dopyt hlavných agropotravinárskych komodít

Dopyt a použitie produkcie budú ovplyvnené projektovaným vývojom reálnych príjmov vo vzťahu k vývoju spotrebiteľských cien, rastu kŕmnej spotreby, stavov zvierat a zahraničného dopytu. V roku 2000 sa predpokladali u niektorých komodít pokles dopytu (mierne u rastlinných olejov, cukru, hovädzieho a bravčového mäsa). V období vstupu do EÚ sa predpokladá oživenie a rast domáceho dopytu u všetkých komodít, hlavne po kukurici, jačmeni, ovse, rastlinných olejoch, syroch, bravčovom i hovädzom mäse. Menší rast dopytu je indikovaný u tekutého mlieka, hydiny (na úkor tradičného bravčového mäsa) a sušeného mlieka. Rast dopytu bude pokrytý rastom domácej produkcie s výnimkou importu sójových šrotov, časti zeleniny, ovocia, vína, masla, bravčového mäsa a cukru. Bližšie údaje v prílohe I.

4.1.2 Možný dovoz a exportné prebytky hlavných agropotravinárskych komodít

Možno očakávať i rast čistého exportu strukovín. Bilancia zemiakov bude, napriek miernemu pestovateľským plôch a exportovateľným prebytkom (ktoré však môžu byť spracované i v domácom priemysle) vcelku vyrovnaná. Významne vzrastie exportný potenciál u syrov (11,9 tis. t) a hovädzieho mäsa (14,1 tis. t) ako dôsledok podpornej politiky EÚ. Saldo obchodu s hydinou bude vcelku vyrovnané (+1,9 tis. t). Naopak, dá sa očakávať aktívne saldo u bravčového mäsa vo výške cca 5,2tis. t. Celkový agropotravinársky export by mohol dosiahnuť 33 mld. Sk (nominálne), čo je o 16,9 mld. viac, ako v roku 1998. Objem vyžadovaných exportných dotácií z rozdielu medzi domácimi a svetovými cenami by pri pokračujúcom limite exportnej podpory EÚ mohol dosiahnuť v nominálnom vyjadrení 1,8 mld. Sk (bez exportu do krajín EÚ), čo je 32 mil. EUR (798 mil.. Sk v cenách roku 1993). Bližšie údaje v prílohe 2.

4.1.3 Zamestnanosť v poľnohospodárstve

V roku 1997 pracovalo v poľnohospodárstve v organizáciách s 20 a viac zamestnancami 117 943 pracovníkov. V poľnohospodárstve pracovalo koncom roku 1997 asi jedna tretina žien a 2,3 % pracovníkov so skráteným pracovným časom. Za obdobie rokov 1989 – 1997 poklesla zamestnanosť v poľnohospodárstve o 242 756 osôb čiže o 67,3 %. Stále pokračuje segmentácia podnikateľských foriem a malé podnikateľské subjekty, ktoré sa oslobodili od starých záväzkov a pohľadávok. Poľnohospodárstvo bolo v roku 1997 typické aj hromadným prepúšťaním a sezónnym využívaním svojich zamestnancov. Niektoré poľnohospodárske organizácie uzatvárajú so svojimi zamestnancami pracovné zmluvy na dobu určitú a na zimné obdobie ich prepúšťajú. Títo pracovníci dostávajú počas tejto doby podporu v nezamestnanosti a v jarných mesiacoch ich zamestnávateľ opäť zamestná.

Vzhľadom na vysoký priemerný vek zamestnancov a nedostatočný prísun mladej generácie do poľnohospodárstva vzniká vážne nebezpečenie ohrozenia reprodukcie pracovných síl v tomto významnom sektore národného hospodárstva. V štruktúre významných odvetví národného hospodárstva sa tempo znižovania zamestnanosti spomaľuje. To ale neplatí pre poľnohospodárstvo, kde pokles zamestnanosti stále pokračuj. Podľa prognóz pokles zamestnanosti bude pokračovať nielen do roku 2000, ale až do roku 2010.

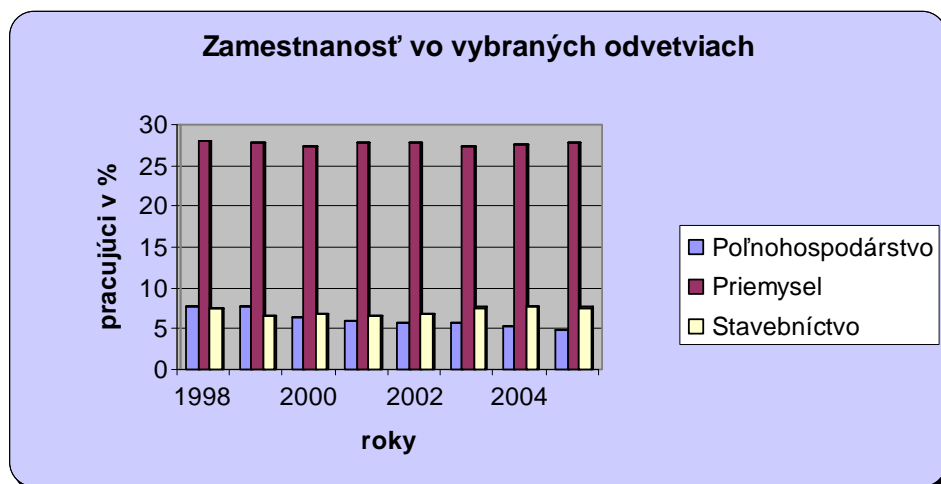
Podiel pracujúcich v poľnohospodárstve v porovnaní s ostatnými odvetviami v %

Tabuľka č.13

Odvetvie	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Poľnohospodárstvo	7,7	7,7	6,3	6,0	5,8	5,7	5,2	4,9
Priemysel	28,0	27,9	27,4	27,9	27,8	27,3	27,6	27,9
Stavebníctvo	7,5	6,7	6,8	6,6	6,9	7,6	7,7	7,6

Zdroj: Štatistická ročenka

Graf 5

Zdroj: Tabuľka č. 13

4.2 Postavenie drevospracujúceho priemyslu v Národnom hospodárstve

Drevospracujúci priemysel má na Slovensku veľkú perspektívu. Slovensko sa výmerou lesov – cca dva milióny hektárov zaraďuje medzi najlesnatejšie krajiny v Európe. Podľa mimovládnych organizácií patria lesy na Slovensku úrovňou a formou hospodárenia na tretie miesto v Európe, hneď po Švajčiarsku a Fínsku. Hospodárske lesy zaberajú 67 %, pričom ich výmera v 90. rokoch minulého storočia mierne klesala. Ihličnaté dreviny majú približne 41 % zastúpenie v slovenských lesoch, podiel listnatých drevín predstavuje takmer 59 %.

Drevospracujúci priemysel patrí medzi nízky počet odvetví, ktoré vytvárajú kladné saldo zahraničného obchodu. V roku 2004 bolo pozitívne saldo 7,6 miliardy korún a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšilo o 18 %. Pozitívne saldo zahraničného obchodu tohto odvetvia sa od roku 2000 zvýšilo o 21 %. Najvýraznejší prebytok zahraničného obchodu sme zaznamenali vo výrobe dreva a reziva, kde prebytok predstavoval 5,1 miliardy korún. Druhý významný prebytok 2,1 miliardy korún zaznamenali výroby stavebného stolárstva. Jediným odvetvím s negatívnou zahraničnoobchodnou bilanciou je výroba z korku

a slamy, kde saldo predstavovalo 105 miliónov korún. Vývoz drevospracujúceho priemyslu v roku 2004 vzrástol o 8,5 %. Najväčšou mierou na rast vplýval vývoz dých na preglejky (rast vývozov o 23 %), ako aj výrobkov stavebného stolárstva (o 16 %). Hodnota dovozov výrobkov drevospracujúceho priemyslu v roku 2004 klesla o 0,1 %. Najviac klesla hodnota dovozov výrobkov z dreva, až o jednu štvrtinu. Klesli aj dovozy – dých na preglejky, výrobkov stavebného stolárstva, výrobkov z korku a slamy. Výnosy podnikov v odvetví sa zvýšili o 11,7 % a hospodársky výsledok sa zvýšil o 10,7 – násobne (na 941 miliónov korún). Celkový zisk, ktorý sa zvýšil o 105 % vytvorilo 71 firiem.

Vo svete je drevo najvýznamnejšou obnoviteľnou surovinou. Ročne sa ťaží 3,5 mld. m³, čo predstavuje 1 m³ na hektár lesa. Ročná spotreba dreva je 0,6 m³ na obyvateľa. Z toho 56 % sa spotrebuje ako palivo a 44 % ako úžitkové drevo. V Slovenskej republike sa zásoba dreva v lesoch dlhodobo zvyšuje a k 31.12.1997 prekročila hodnotu 390 mil. m³ hrubiny bez kôry. Priemerná zásoba na 1 ha porastovej pôdy dosiahla 203 m². Z celkových dodávok drevnej hmoty, realizovaných lesným hospodárstvom v roku 1997 sa 71 % využilo pre priemyselné spracovanie, 7,7 % pre energetické účely a 20 % bolo dodaných na export.

Makroekonomické ukazovatele drevospracujúceho priemyslu

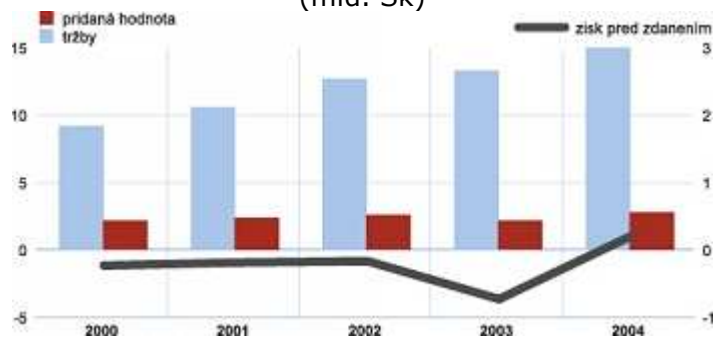
Tabuľka č. 14

Ukazovateľ/roky	Merná jednotka	2002	2003	2004	2005
Pridaná hodnota	mil. SK	6642	6841	8565	4995
Hrubá produkcia	mil. SK	23379	25744	30303	17856
Výrobná náročnosť	%	71,59	73,43	71,74	72,03
Vývoz	tis. Sk	13238361	13803560	14981811	7869952
Dovoz	tis. Sk	6685683	7366350	7361531	3941630

Zdroj: ŠU SR

Graf 6

**Tržby, pridaná hodnota a zisk pred zdanením
v drevospracujúcom a nábytkárskom priemysle
(mld. Sk)**

Údaje sú za podniky s 20 a viac zamestnancami.

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracovala TREND Analyses

4.2.1 Súčasná situácia v drevospracujúcom priemysle SR

Drevospracujúci priemysel, ktorý tvoria odvetvia drevárskeho, nábytkárskeho a celulózo-papierenského priemyslu má v rámci národného hospodárstva špecifické postavenie vyplývajúce z jeho komparatívnych výhod. Je relatívne nezávislý na dovoz surovínových vstupov a je trvalo schopný tvoriť aktívne saldo zahraničného obchodu.

4.2.2 Problém v drevospracujúcom priemysle so starou technológiou

Trápenie väčšiny tradičných slovenských píl má však oveľa vážnejší spoločný menovateľ – zastarané technológie pochádzajúce väčšinou zo 70. rokov minulého storočia. Chýbajú technológie, ktoré by vedeli efektívne spracovať slovenskú drevnú hmotu. Preto drevo prevažne len pília bez tvorby vyššej pridanej hodnoty. Väčšine domácich spracovateľov chýbajú napríklad sušiarenské kapacity, ktoré šetria prepravné náklady reziva a umožňujú pružnejšiu obchodnú politiku. Vďaka nim môže firma spracované a vysušené drevo skladovať a nie je nútená ho predávať pod tlakom hrozby rýchleho znehodnotenia. Navyše, nedokážu často porezať tenké drevo s priemerom do 20 milimetrov. A tak surovina, ktorú mnohé slovenské píly odsunú za menej kvalitnú a tým aj lacnejšiu vláknu, je pre modernejšie vybavených európskych piliarov ešte stále finančne zaujímavou guľatinou.

4.2.3 Výhľad ťažby dreva do roku 2010

Pre obdobie rokov 1999 – 2010 vo vývoji ťažby predpokladá MP SR 4,9 % nárast z 5 771 tis. m³ na 5 926 tis. m³ v roku 2005 až na 6 051 tis. m³ v roku 2010. Pri ihličnatých drevinách sa očakáva do roka 2010 6,4 % nárast, pri listnatých drevinách 3,25 %.

Výhľad ťažieb dreva do roku 2010 na Slovensku v tis. m³ hrubiny bez kôry

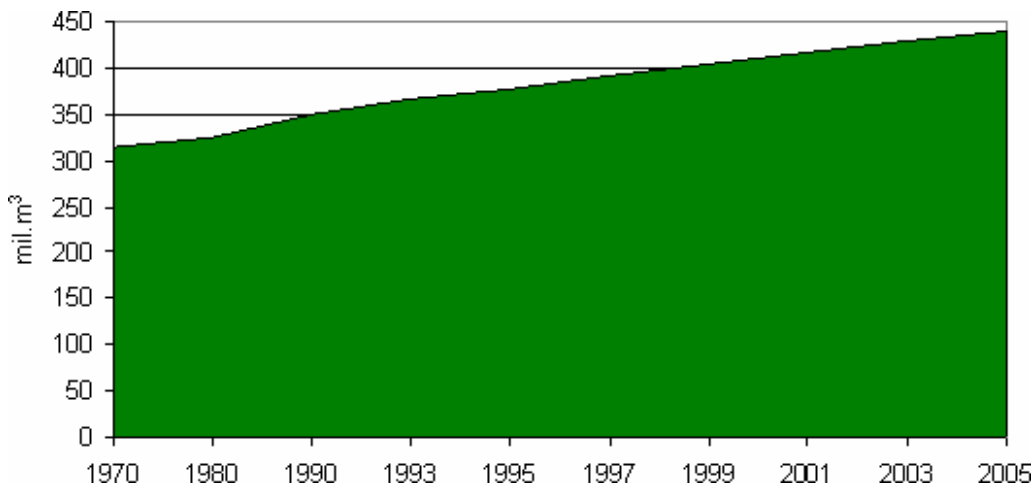
Tabuľka č.15

Ukazovateľ	1998	1999	2000	2005	2010
Ťažba dreva celkom	5771	5745	5750	5926	6051
Z toho: ihličnaté	2910	2927	2933	3007	3097
listnaté	2861	2818	2817	2919	2954

Zdroj: ŠU SR

Porastové zásoby lesov

Graf 7

Zdroj: [www. enviroportal.sk](http://www.enviroportal.sk)

Zásoba dreva v lesoch SR sa zvyšuje a k roku 2005 dosiahla 438,9 mil. m³ hrubiny bez kôry (hr.b.k.). V porovnaní s rokom 1970 došlo k jej zvýšeniu o 40,8 %. Priemerná zásoba na ha činí 229 m³ hr.b.k., čo je nárast oproti roku 1970 o 33,9 %. Zásoby dreva vo vybraných štátoch sú zobrazené v prílohe 4.

4.3 Postavenie cestovného ruchu v Národnom hospodárstve

Na Slovensku má cestovný ruch vďaka prírodnému potenciálu a potenciálu vytvoreného človekom možnosť zaujať v národnom hospodárstve a spoločnosti strategické postavenie. Cestovný ruch sa v dvadsiatom storočí stal významným spoločenským a ekonomickým fenoménom. Z hľadiska významu cestovného ruchu pre ekonomiku krajiny sú dôležitými ukazovateľmi predovšetkým jeho vplyv na platobnú bilanciu, rozvoj zamestnanosti – vytváranie pracovných príležitostí a pozitívny vplyv na ekonomicko-sociálny rozvoj regiónov.

4.3.1 Vývoj cestovného ruchu na Slovensku

Vývoj cestovného ruchu na Slovensku v rokoch 2003 až 2006 zaznamenáva po čiastkovom útlme prejavujúcom sa predovšetkým v devízových príjmoch cestovného ruchu v roku 2004 zvýšenú dynamiku.

Počet zahraničných turistov Slovenska rastie vyšším tempom a vykazuje i vyšší počet prenocovaní a o niečo dlhšiu dobu prenocovania ako u domácich turistov. Hlavnými vysielanými krajinami podľa turistov sú: Česko, Poľsko, Nemecko, Maďarsko a Rakúsko. V roku 2006 najvyššiu návštevnosť vykazuje Bratislavský kraj (22,9 %), nasleduje Žilinský kraj (18,3 %), Prešovský kraj (18,1 %), Banskobystrický kraj (11,7 %), Košický kraj (8,6 %) a ostatné kraje približne so 6 – 7 % podielom.

Návštevnosť krajov na Slovensku za rok 2006 v %

Graf 8

Zdroj: ŠÚ SR

Vývoj v sektore cestovného ruchu v SR má svoju rastovú dynamiku v porovnaní rokov 2000 až 2005 sa podľa údajov Štatistického úradu SR sa počet návštevníkov SR zvýšil 1,4 násobne (resp. o 462 280 osôb), príjmy z AZCR vzrástli o 1,9 a výdavky na pasívny zahraničný cestovný ruch (PZCR) o 1,9 násobne. Vývoj vybraných štatistických ukazovateľov viažucích sa k cestovnému ruchu SR v období rokov 2000 – 2005 zobrazuje nasledovná tabuľka:

Štatistické ukazovatele cestovného ruchu SR v období rokov 2000 – 2005

Tabuľka č.16

Ukazovateľ	MJ	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Príjmy z AZCR	mil. SK	19935	30992	32823	31735	29068	37529,1
	mln. USD	431,5	641,1	724	863	901,2	1209,8
Výdaje na PZCR	mil. SK	13643	13985	20047	21042	24040	26234,9
	mln. USD	295,3	289,3	442,2	572,2	745,6	845,7
Saldo CR	mil. Sk	6292	17007	12776	10693	5628	11294,2
	mln. USD	136,2	351,8	281,8	290,8	155,9	364,1
Podiel devíz. príjmov na HDP	%	2,13	3,07	2,99	2,64	2,16	2,6
Devízov. príjem z AZCR/obyvateľ.	USD	80	119	136	160	168	224
Podiel AZCR na exporte tov. a služieb	%	2,9	4	4	3,2	2,7	3,8
Počet zahr. návštevníkov	mil. osôb	28,8	27,8	26,5	25	26,4	29,4
Počet ubytovaných návštevn.	tis. osôb	2794	3161	3446	3374	3244	3428
Počet zahraničn. turistov	tis. osôb	1052	1219	1399	1387	1401	1515
Priemer. počet prenocovaní zahraničných návštevn.	dni	3,6	3,6	3,6	3,6	3,3	3,2

Zdroj: Národná banka Slovenska: ŠÚ SR

Z nasledujúcej tabuľky, ktorá obsahuje údaje o skladbe návštevníkov podľa veku vyplýva, že v posledných rokoch došlo k výraznému nárastu záujmu o návštevu Slovenska zo strany mladých turistov vo veku od 15 do 24 rokov. Priemerný vek mládeže a študentov, ktorí cestujú je menej ako 25.

Skladba návštevníkov podľa veku

Tabuľka č.17

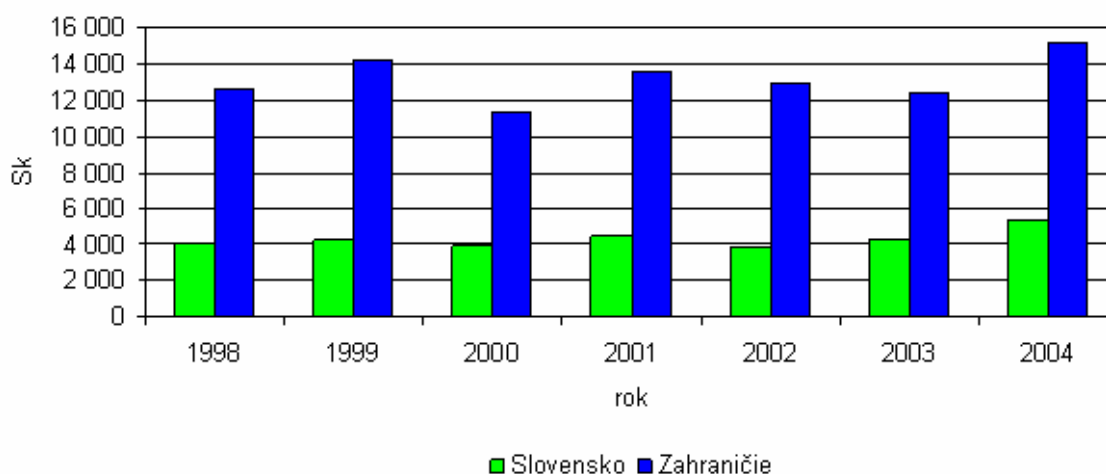
Veková kategória	Zastúpenie v %		
	2003	2004	2005
15 - 24 r.	6,3	7	8,2
25 - 34	25,5	25,2	22,9
35 - 44	32	32,2	31,4
45 - 54	22,1	21,2	22
55 a viac r.	14,1	14,4	15,6
Spolu	100	100	100

Zdroj: Ústav turizmu, MHSR

4.3.2 Priemerné výdavky obyvateľa Slovenskej republiky na dovolenkový pobyt

Priemerné výdavky obyvateľa Slovenskej republiky na domáci dovolenkový pobyt síce rastú, sú však neustále v priemere až trojnásobne nižšie ako výdavky na dovolenkový pobyt v zahraničí. To môže signalizovať nielen pravdepodobne nižšiu atraktivnosť domácich cieľových miest cestovného ruchu v porovnaní so zahraničím (predovšetkým prímorské krajiny), ale i vo všeobecnosti nižší stupeň rozvinutosti rôznych doplnkových aktivít a služieb pre účastníkov cestovného ruchu.

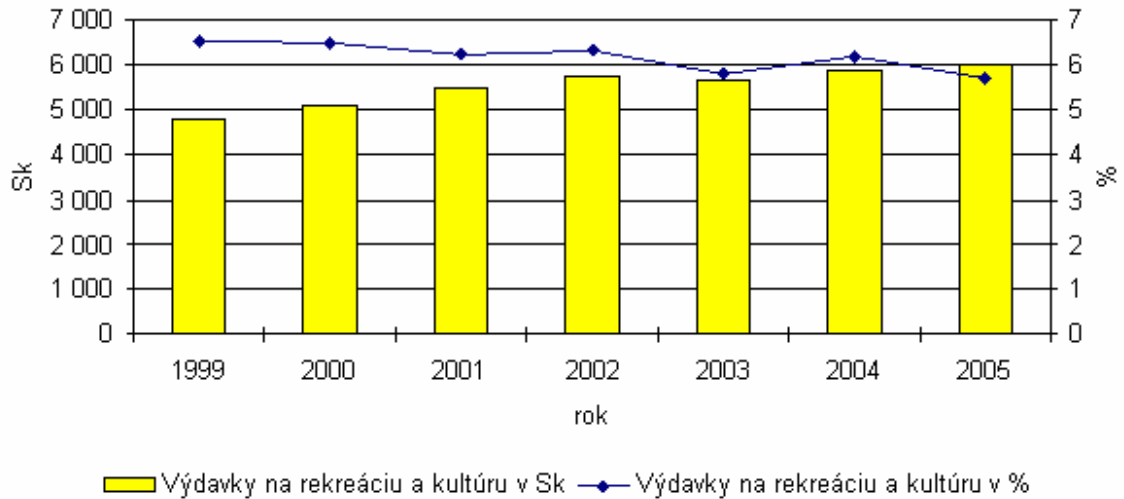
Graf 8 *Priemerné výdavky obyvateľa Slovenskej republiky na dovolenkový pobyt*

Zdroj: ŠÚ SR

Výdavky domácností na cestovný ruch/cestovanie v Sk a v % (ročne na 1 člena v domácnosti)

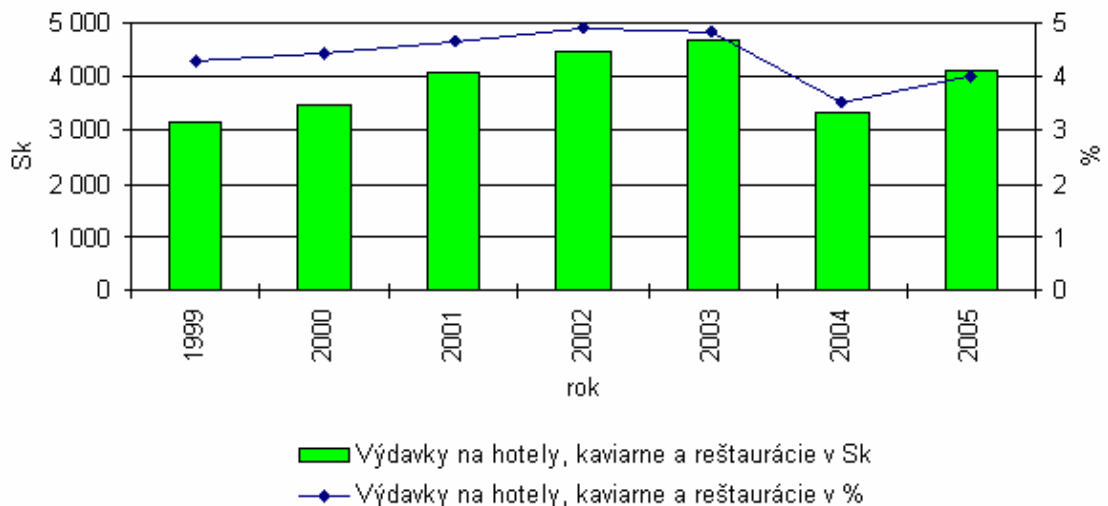
Graf 9

Zdroj: SÚ SR

Peňažné výdavky domácností na hotely a reštaurácie v Sk i v % (na 1 člena v domácnosti)

Graf 10

Zdroj: ŠÚ SR

Peňažné výdavky domácností na rekreáciu a kultúru v sledovanom časovom období rokov 1998 - 2005, s výnimkou realizovaných výdavkov v roku 2003, vo finančnom vyjadrení kontinuálne rásť. Naopak v prípade peňažných výdavkov domácností na hotely

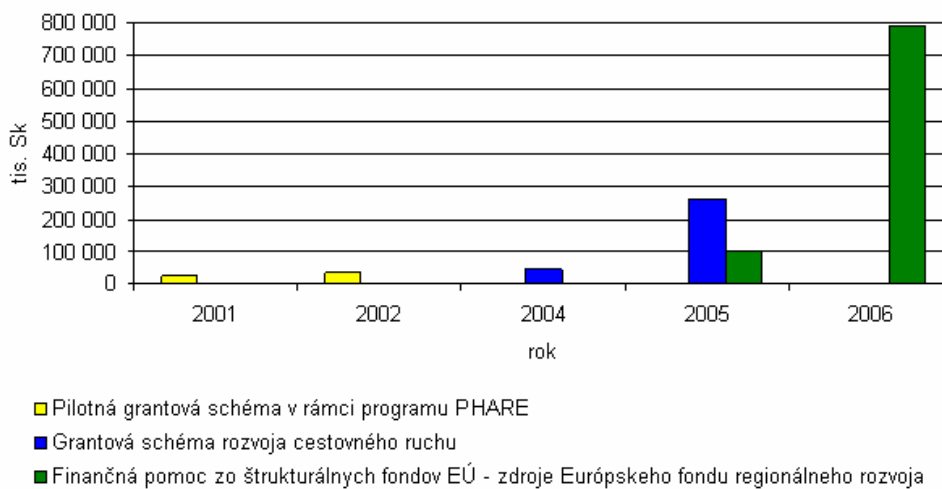
a reštaurácie tieto v období rokov 1999 - 2003 kontinuálne rástli, v roku 2004 však dochádza k podstatnému poklesu.

4.3.3 Zahraničná finančná podpora cestovného ruchu

V časovom období rokov 2001 - 2005 došlo k veľmi výraznému nárastu vyplatených finančných prostriedkov z programov finančnej podpory zo zahraničných zdrojov predovšetkým prostredníctvom realizácie Grantovej schémy rozvoja cestovného ruchu. V časovom období rokov 2005 - 2006 sa začali naplno realizovať projekty v cestovnom ruchu financované zo štrukturálnych fondov Európskej únie a spolufinancované zo zdrojov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. V roku 2006 zároveň dochádza k veľmi výraznému, viac ako osemnásobnému, zvýšeniu objemu finančných zdrojov z Európskeho fondu regionálneho rozvoja oproti východiskovému roku 2005.

Programy finančnej podpory cestovného ruchu zo zahraničných zdrojov v Slovenskej republike (v tis. Sk)

Graf 11

Zdroj: ŠÚ SR

5 Návrh na využitie výsledkov

Je potrebné si uvedomiť, že pôda predstavuje rozhodujúci prírodný zdroj a súčasne aj ekonomický a eko-sociálny potenciál Slovenskej republiky. Po získaní členstva v EÚ sa naša pôda stala súčasťou zdrojov pôdy Európskeho spoločenstva a tým aj časťou ekonomického, ekologického a sociálneho potenciálu pôdy Európskej únie s požiadavkou na vyspelý a fungujúci systém jej ochrany a správneho využívania. Poľnohospodárstvo je prostriedkom na zabezpečenie výživy obyvateľstva a jeho hlavným faktorom je pôda. Preto by sme sa mali zamerať na

- Ochranu vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy a zabezpečenie jej trvalo udržateľného obhospodarovania a poľnohospodárskeho využívania,
- Ochranu environmentálnych funkcií poľnohospodárskej pôdy,
- Ochranu výmery poľnohospodárskej pôdy pred neoprávnenými zábermi na nepoľnohospodárske použitie,
- Sankcie za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom.

V zásade je možné konštatovať, že v podmienkach Slovenska sa dá podporiť efektívnosť a rozvoj spracovania dreva v dvoch líniách:

- Prvá je priama podpora malých a stredných podnikateľských subjektov špecificky zameraným „Programom na podporu rozvoja spracovania a využívania drevnej suroviny“
- Druhá je iniciovať vstup zahraničných investorov do strategicky významných investičných akcií ako je výstavba celulózovo-papierenského kombinátu

Prínosom pre cestovný ruch a jeho posilnenie je účelné sa zamerať na:

- Podpora investičných projektov zameraných na budovanie mikroinfraštruktúry súvisiacej so zariadeniami a strediskami cestovného ruchu, kultúrnymi a historickými objektmi, prírodnými atraktivitami.
- Podpora zriaďovania a obnovy turisticko-informačných kancelárií
- Podpora obnovy a ochrany nehnuteľného majetku kultúrne a historické pamiatky v priamej väzbe na cestovný ruch,
- Podpora kultúrnych aktivít
- Rozvoj kultúrnych aktivít: festivaly, prezentácia národného folklóru, zvykov a tradícií atď.

Záver

Celá slovenská spoločnosť prekonala v posledných pätnástich rokoch náhle a radikálne zmeny. Tieto neobišli, samozrejme, ani oblasť ekonomiky, jej vývoja. Budúci vývoj na Slovensku bude ovplyvňovať samotná pozícia Slovenska v rámci Európskej únie. Na Slovensku sa usídľuje stále väčší počet významných európskych, ale aj globálnych nadnárodných korporácií. Možno však konštatovať, že Slovensko, vďaka reformám a zapojeniu zahraničných investícií do vývoja slovenskej ekonomiky, sa rýchle dostáva do hlavného trendu svetového globálneho vývoja. Tým sa zároveň pre Slovensko vytvárajú aj lepšie nástupné podmienky v rámci Európskej únie.

Poľnohospodárstvo ako odvetvie národného hospodárstva prešlo rovnako ako všetky ostatné odvetvia výraznými zmenami, ktoré pochádzali zo zmeny centrálne riadenej ekonomiky na trhovú ekonomiku. Tento obrat sa uskutočnil v roku 1989. Práve s dôrazom na toto obdobie bola uskutočnená analýza vývoja. Jej výsledky naznačujú, že negatívny vývoj ukazovateľov bol spôsobený, že poľnohospodárstvo sa pred prevratom vyznačovalo nehospodárnym vedením, ktorého základom bola aj prezamestnanosť pracovnými silami. V súčasnosti v dôsledku reštrukturalizácie preto dochádza k neustálemu uvoľňovaniu pracovných síl v takých počtoch, že pracovné trhy doteraz nedokázali absorbovať nadmerný dopyt po práci. Problematika zamestnanosti v poľnohospodárstve bola a je najťažším problémom ekonomiky a hospodárstva Slovenskej republiky. Do budúcnosti nerátame s rastom produkcie v poľnohospodárskom odvetví, hlavným dôvodom je obmedzenosť vstupov do poľnohospodárskej výroby. Predpokladáme pokles primárneho sektora, ale naopak rast terciárneho sektora.

V štruktúre sekundárneho sektora by mali nadobúdať väčšiu váhu odvetvia, ako sú strojárstvo, elektrotechnický priemysel, dopravné zariadenia, celulózo-papierenský priemysel.

Perspektívnou oblasťou slovenského sektoru služieb je cestovný ruch, ktorý je perspektívny s ohľadom na multiplikačné efekty (ekonomický rast, zamestnanosť, trvalo udržateľný rozvoj). Má prierezový charakter a na jeho realizácii sa podieľa viacej odvetví (doprava, kultúra, stavebníctvo, zdravotníctvo, pôdohospodárstvo a pod.). Slovensko bolo vždy vzhľadom na prírodný potenciál atraktívna krajina pre cestovný ruch. Ťažiskovými formami, pre ktoré má cestovný ruch na Slovensku najlepšie predpoklady a ktoré je potrebné rozvíjať, patria sem kúpeľný cestovný ruch, zimný cestovný ruch a zimné športy, mestský a kultúrny cestovný ruch a vidiecka turistika.

7 Zoznam použitej literatúry

1. **ÁRENDÁŠ, Marco:** Makroekonómia, SPU Nitra, 2005, s. 42 – 46, 79- 80, ISBN 80-8069-524-5
2. **ÁRENDÁŠ, Marko a i.:**Základy ekonómie, SPU Nitra, 1997, s. 269 – 272,
3. **BARÁNIK, Michal a i.:** Aktuálne otázky hospodárskej politiky, Ekonomická univerzita Bratislava 1993, s. 3, ISBN 80-225-0489-0
4. **GOZORA, Vladimír:** Podnikový manažment, SPU Nitra, 1996, s. 7, 33, ISBN 80-7137-582-4
5. **KUZMA, František a kol.:** Národné Hospodárstvo, SPU Nitra 1988, s. 5 – 9, ISBN 85-727-88
6. **KUZMA, František:** Narušená ekonomická rovnováha, In: Roľnícke noviny, roč. 67, 1996, č. 48, s. 13
7. **NOVACKÁ, Ľudmila a kol.:** Cestovný ruch a jeho kategórie, Bratislava SPRINT 2001, s. 35-38, ISBN 80-88848-78-4
8. **PAPCUNOVÁ, Viera:** Cestovný ruch a samospráva, SPU Nitra 2007, s. 24 – 28, ISBN 978-80-8069-862-1
9. **SOJKA, Milan:** Malá encyklopedie moderní ekonomie, Nakladatelství Libri Praha 1998, s. 46, 47, ISBN 80-85983-48-6
10. **SVATOŠ, M. a kol.:** Agrární politika, ČZUPEF Praha 2001, s. 5, ISBN 80-213-0760-9
11. **ŠLOSÁR, Rudolf a kol.:** Národné hospodárstvo, Slovenské pedagogické nakladateľstvo Bratislava 1995, 3. vydanie, s. 49 - 54, ISBN 80-08-00556-4
12. **VALACH, E. :** Štruktúrna politika, EKF UMB Banská Bystrica 1999, s. 14 – 18, ISBN 80-8055-327-0
13. **VINCÚR, Pavol a kol.:** Hospodárska politika, Vydavateľstvo KONPRESS, Trnava, 1997, 1. vydanie, s. 5, ISBN 80-85-413-30-2
14. **ZSILLEOVÁ, Mária :** Najcitlivejšou kapitolou bolo poľnohospodárstvo, Sme 2003, č.7, s. 25

Elektronické zdroje

<http://ekonomika.etrend.sk/>

<http://www.land.gov.sk/>

<http://www.pravda.sk/>

www.ekonomika.etrend.sk/slovensko/lesy-caka-inventura

www.employment.gov.sk/new/index.php?
[www.enviroportal.sk/indikatory/cestovny ruch](http://www.enviroportal.sk/indikatory/cestovny_ruch)
[www.enviroportal.sk/indikatory/drevospracujúci priemysel](http://www.enviroportal.sk/indikatory/drevospracujuci_priemysel)
[www.enviroportal.sk/indikatory/polnohospodárstvo](http://www.enviroportal.sk/indikatory/polnohospodarstvo)
www.hospodarskenoviny.sk
www.invitour.sk/doc/articles
www.statistics.sk
[www.wikipedia.org/wiki/Národné hospodárstvo](http://www.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%A9_hospod%C3%A1rstvo)
www.wikipedia.org/wiki/polnohospodarstvo

8 Prílohy

Príloha č. 1: Vývoj možného dovozu a exportovateľných prebytkov hlavných agropotravinárskych komodít

Príloha č. 2: Výhľad ponuky a dopytu hlavných agropotravinárskych komodít

Príloha č. 3: Rastlinná a živočíšna produkcia

Príloha č. 4: Zásoba dreva vo vybraných štátoch

Príloha č. 1

Vývoj možného dovozu a exportovateľných prebytkov hlavných agro- potravinárskych komodít

tis. t. tis. hl mil ks	Stav pred vstupom do EÚ			Stav po ukončení prechodného obdobia po vstupe do EÚ		
	Import	Export	Saldo	Import	Export	Saldo
Komodity						
Obiloviny*	16,2	320,4	304,2	23,8	446,4	422,6
Olejiny	6	110,6	104,6	6	136,9	130,9
Sójový šrot	193,2	0	-193,2	198,3	0	-198,3
Šroty olejnin*	1	78,8	77,8	1	86,8	85,8
Slad	4,9	84,6	79,7	4,9	84,6	79,7
Rastlinné oleje	10,4	17,7	7,3	7,4	21,4	14
Cukor	6,4	0	-6,4	4	5,5	1,5
Zemiaky	13,7	12,8	-0,9	13,7	12,7	-1
Strukoviny	3,5	32,8	29,3	3,4	35,8	32,4
Zelenina	65	42	-23	65	42	-23
Ovocie	56	18	-38	56	18	-38
Víno	170	100	-70	180	100	-80
Maslo	3,3	1,5	-1,8	1	1,8	0,7
Syry	3,2	5,8	2,5	3,2	15,1	11,9
SOM	0,3	6,6	6,3	0,3	5,5	5,2
Hovädzie mäso	3,7	8,4	4,7	3,7	17,8	14,1
Bravčové mäso	4,4	0	-4,4	0	5,2	5,2
Hydina	3,6	7,8	4,1	3,6	5,6	1,9
Vajcia	0	110,3	110,3	0	63,8	63,8
* repka + slniečnica						

Zdroj: www.trend.sk

Príloha č. 2

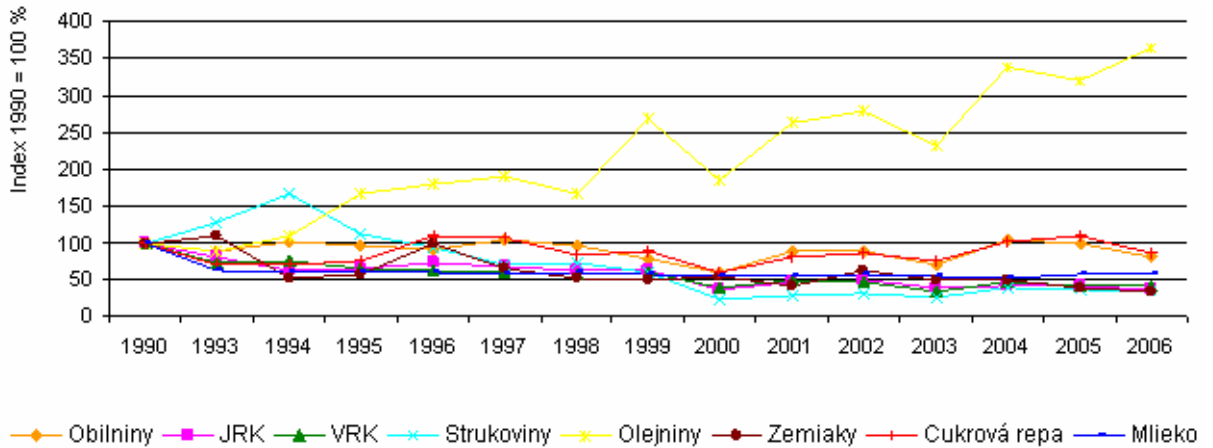
Výhľad ponuky a dopytu hlavných agropotravinárskych komodít

v tis. I tis. hl mil. ks	Stav pre vstupom do EÚ				Stav po ukončení prechodného obdobia			
	Domáca produkcia	Domáca spotreba	Potravino. použitie	Krmna spotreba	Domáca produkcia	Domáca spotreba	Potravinov použitie	Krmna spotreba
Obiloviny	3514,00	3113,40	1228,50	1484,60	3800,00	3154,40	1107,10	1563,40
Olejniný*	321,90	221,10	197,30		427,00	221,10	201,10	
Sójový šrot		198,40		193,20		198,30		198,30
Šroty olejnin*	108,10	24,40		30,30	110,20	24,40		24,40
Slad	147,10	67,40	67,40		141,00	61,40	61,40	
Rastlinné oleje	80,00	67,50	72,70		81,50	67,50	67,50	
Cukor**	175,10	173,50	181,50		175,00	173,50	173,50	
Zemiaky	481,40	447,80	426,30	29,40	446,70	447,80	395,90	27,30
Strukoviny	77,10	47,50	11,40	23,50	81,60	47,50	11,40	25,00
Zelenina	688,00	711,00	711,00		748,00	771,00	771,00	
Ovocie**	182,00	220,00	220,00		195,00	233,00	233,00	
Víno	615,00	732,00	732,00		771,00	733,00	733,00	
Mlieko	1137,40	1050,00	1030,00	120,00	1270,70	1173,00	1041,00	129,70
Maslo	13,40	14,10	15,20		14,90	14,10	14,10	
Syry	41,40	38,80	38,80		48,00	36,00	36,00	
SOM***	11,90	5,60	5,60		10,80	5,60	5,60	
Hovädzie mäso	55,60	47,40	50,90		61,40	47,40	47,40	
Bravčové mäso	204,00	217,60	208,40		222,80	217,60	217,60	
Hydina	93,70	92,10	89,50		93,90	91,90	91,90	
Vajcia	1632,10	1417,90	1523,20		1481,20	1417,90	1417,90	
*olejniný repka + slnečnica								
**potravinárska a priemyselná spotreba								
***SOM sušené odtučnené mlieko								

Príloha č. 3

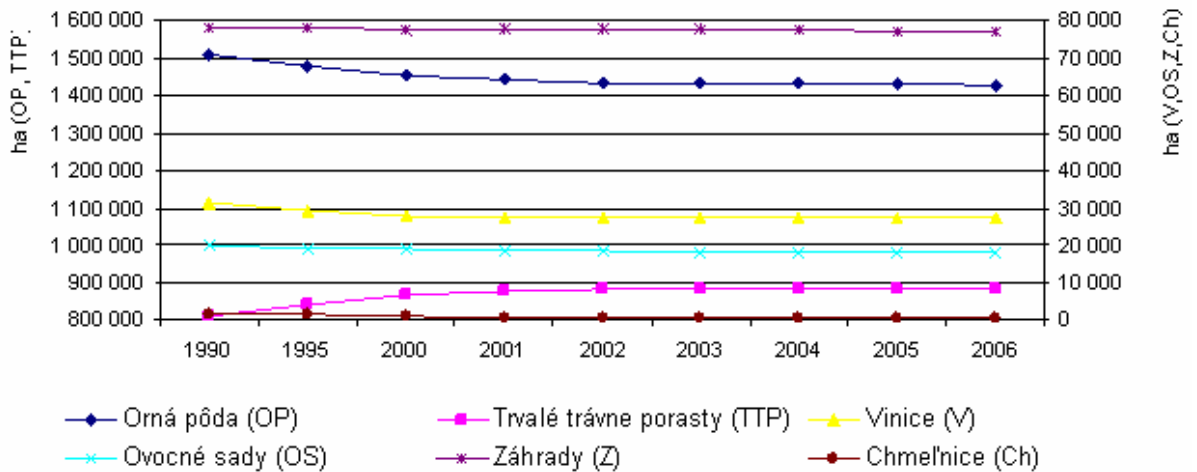
Rastlinná a živočíšna produkcia

Rastlinná a živočíšna produkcia vyjadrená indexom k roku 1990

Zdroj: ŠU SR

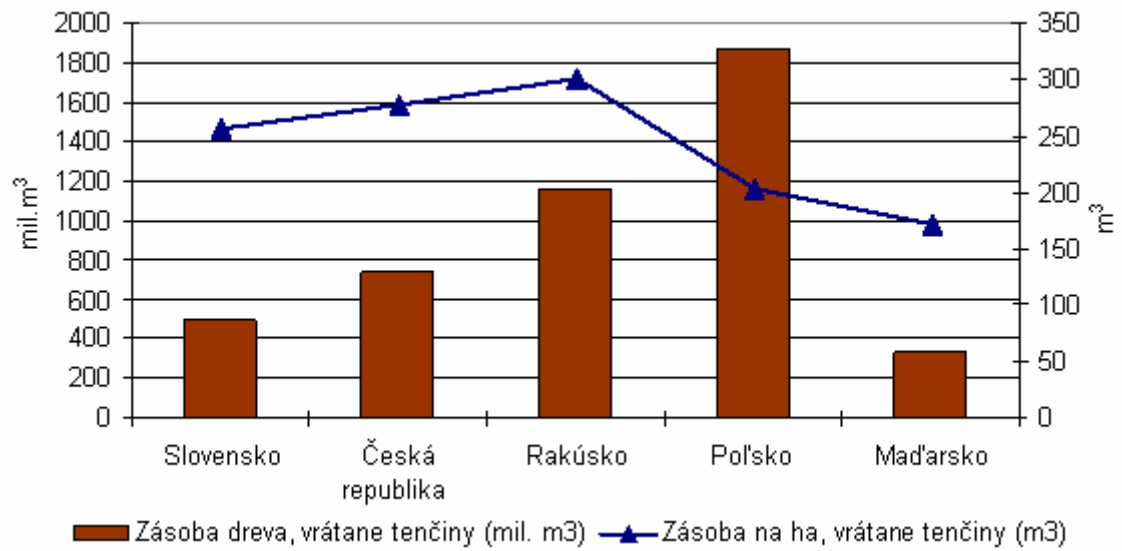
Štruktúra využitia poľnohospodárskej pôdy

Zdroj: ŠU SR

Príloha č. 4

Zásoba dreva vo vybraných štátoch

Zdroj: ŠU SR